БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 31 (7061)
ФЕВРАЛИИН 6
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

„Ороohоной валовой суглуулгые 10 миллиард пүүд хэмжээтэй болотор ехэдхэхэдээ манай орон ороohо таряанай бухы хэрэглэмжые гүйсэд хангажа, бүри ехэ резервтэй боложо, хариин гүрэнүүдтэй худалдаа наймаагаа үргэдхэжэ шадаха байна, тиихэтээ хамта, 4 миллиард үлүүтэй пүүд ороohо таряа, тэрээнhээ гадна, нилээд ехэ hагшадаhа, жмых болон элдэб янзын комбинированнэ тэжээл малажалда үгэжэ шадаха байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно. Малажал саашадаа хүгжэхэ бата hайн базатай болохо, ашаг ехэтэй ба товарность ехэтэй болохо, манай арадай эдеэ хоолой хэрэглэмжые ба промышленностиин түүхэй эдэй хэрэглэмжые хангахын тула оромнай шухала хэмжээтэйгээр малажалай продукт абаха байна.“

(КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолhоо).

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум дээрэ 1955 оной январиин 25-да нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэhэн элидхэл)*

Ноohо үйлэдбэрилгые ехэ болгохо тухай

Мүнөө үедэ ноohо үйлэдбэрилгын хэмжээн оронойманай улам ургажа байгаа хэрэглэмжые холо хангаnагүй.

Ойрын зургаан жэлэй туршада ноohо үйлэдбэрилгые 1,8 дахин, тэрэ тоодо нарин ноohо—дүрбэ дахин ехэ болгохо шухала.

Нарин ноohотой хонидые үсхэбэрилхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха зэргэтэй, нарин ноohотой хонид хадаа ноohон бүдүүдые үйлэдбэрилгэдэ шухала хэрэгтэй эрхим шанарай ноohо ехээр үгэдэг, тэжээл олзо ехэтэй hалбари мүн байна. Арга боломжотой байhан районуудта дэгэлэй арhа үгэдэг хонидые үсхэбэрилхэ, арадай ажахыда ехэ удхашанартай байhан шэрүүн ноohо үйлэдбэрилгые ехэ болгохо хэрэгтэ мүн бүхы хүсэеэ элсүүлхэ шухала.

Ноohо үйлэдбэрилгые иимэ ехэ болгохо хэрэг бэелүүлхын тула хони үсхэбэрилгэдэ таатай тус тус зононуудай байгаалиин ба экономическа эрхэ байдалые hайнаар хэрэглэхэ шухала. Хонидой тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, хэрэглэгдэдэггүй бэлшээринүүдые уhатай болгохо, худагуудhаа уhа балгые механизацилха хэрэгтэй.

Нэн түрүүн хонидой үүлтэрые hайжаруулан, ноохо улам ехээр хайшалжа абаха арга боломжонуудаа үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Нарин ноohотой хонидые үсхэбэрилхэ хэрэгтэ метизацилга ба искусственна аргаар малые үрэжүүлгэ шухала удхашанартай байна. Хонидой тоо толгойе олошоруулха, искусственна аргаар малые үрэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал колхоз болон совхоз бүхэндэ тодорхойгоор түсэблэгдэхэ зэргэтэй. Колхозуудай болон совхозуудай хонидые ветеринарна талаар хангаха хэрэгые эрид hайжаруулха шухала.

Колхозуудай ба совхозуудай фермэнүүдые дүй дүршэлтэй хониноdтой болгохо, тэдээндэ ажаhуулгалай услови байгуулха, хониноdто ороohо таряа болон мүнгөөр гарантийна түлбэри үгэдэг болохо, малдаа үмдэхэ хубсаhыень тэдээндэ колхозой гарhаашаар абажа үгэхэ хэрэгтэй.

Хойто Кавказ, Украина, Доодо ба Дунда Поволжье гээшэ нарин ба нарибтар ноohо үсхэбэрилхэ СССР-эй гол шухала районууд мүн. Орон доторнай үйлэдбэрилэн абтадаг нарин ноohоной дүрбэнэй гурбан хубиие энэ зоно үгэнэ. Гэбэшье, нарин ноohотой хонидые саашадань үсхэбэрилхэ хэрэглэгдээгүй айхабтар ехэ арга боломжонууд оронойманай бусад районуудташье үшөө бии байна.

Нарин ноohотой хонидые үсхэбэрилхэ таарамжатай услови Баруун ба Зүүн Сибирьтэ, илангаяа Читын областьдо болон Бурят-Монголой АССР-тэ бии байна.

Нарин ноohо Казахстанда ба Дунда Азиин республикануудта ехээр үйлэдбэрилэн абажа болоно. Бии байhан арга боломжонуудаа хэрэглэн, нарин ба нарибтар ноohотой хонидые үсхэбэрилхэ хэрэгые Таджикистанай ба Узбекистанай, Дунда Азиин бусад республикануудай болон Казахстанай нүхэд бүри эршэтэйгээр шиидхэжэ орохо зэргэтэй.

Нүхэдүүд! Малажалай гол шухала продуктнуудай үйлэдбэрилгые ехэ болгохо горьтойхон зорилгонууд КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолой проект дотор хараалагдана.

Компартинуудай Центральна Комитедүүд ба союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, партиин крайкомууд ба обкомууд, хизаарнуудай болон областьнуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд 1955—1960 онуудай туршада республика, хизаар болон область дотороо малажалые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалан, тэдэ хэмжээ-ябуулгануудаа КПСС-эй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ 1955 оной майн 1 болотор табиха зэргэтэй. Энэ хүдэлмэриие дороhоо эхилхэ шухала. Колхоз болон совхоз бүхэндэ үргэн ниитэ колхознигуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүдэлмэришэдэй болон мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар нютагуудтахи арга боломжонуудые бүхы талаhаань гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэхэ, бии байhан дүй дүршэлые согсолхо, эдлэгдэдэг газарай 100 гектар бүридэ малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалха шухала. Тус тус колхозуудай болон совхозуудай хэмжээ-ябуулгануудай үндэhөөр районуудай, удаань областьнуудай, хизаарнуудай ба республикануудай түсэбүүд зохёогдохо зэргэтэй. Хэрэгтээ иигэжэ хандаха ябадал үргэн ниитэ хүдөө ажалшадай эдэбхиие дээшэлүүлхэ, тэдэнэй хэшээл үүсхэлые улам ехээр дэлгэрүүлхэ, нютагуудтахи хэмжээлэшэгүй ехэ ресурснуудые болон арга боломжонуудые элирхэйлэн ашаглаха арга олгохо байна. Арадай ажахын туйлай ехэ удхашанартай байhан энэ хүдэлмэриие толгойлхо гээшэ партийна организацинуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Тэжээл үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ

Нүхэдүүд! Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгохын тулада тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө бүхы эршэ хүсэеэ зангидаха шухала болоно. Хэдэн олон жэлнүүдэй туршада бид хангалтагүйгөөр тэжээлэй бэлэдхэгдэдэг байдалые мэдэрхэ хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ үндэhэн хубилалтанууд болоогүй. Зүгөөр, колхозууд болон совхозууд нэгэ жэлэй үбhэ ногоо, силос болгогдохо кукуруза ба бусад зарим культурануудай тарилгын талмайнуудые үргэдхэhэн, 1953 онойхиhоо 5,5 миллион тонно силос ехээр дараhан байна. Гэбэшье, үнгэрhэн үе соо малай тоо толгойн олошорhые хадагаа абаха болоо hаа, толгой бүриень тэжээлээр хангаhан ябадал үнэндөө hайжараа бэшэ, харин зарим районуудта муудаhан байна.

Малажалай тэжээлэй база тухай асуудал түрүүлэнхеэ табигдажа байна бэшэ. Шухала хэрэгтэй үрэ дүн туйлажа яахадаа шаданагүй гээшэбибди? Иимэ ушар юундэ тохёолдоноб гэхэдэ, hайн шанарай элдэб янзын тэжээлээр малаа бардамаар эдеэлүүлэнгүйгөөршье малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгогдомоор гэжэ эндүүтэйгээр hанадаг нютагуудтахи олохон хүтэлбэрилэгшэдэй hанал бодолые хубилгажа үшөө шадаагүй байнабди. Тэжээл үйлэдбэрилгые ехэ болгохын түлөө эрид шанга тэмсэл колхозуудта болон совхозуудта эмхидхэнгүйгөөр, тэжээл тухай үгэ хүүр дэлгээгээд лэ, резолюцинуудые бэшээд лэ олохон хүтэлбэрилэгшэдэй ябадагынь ехэ дутагдал болоно.

Ниитын малажалые хүгжөөн дэбжээхын тула орон дотороо ороohо таряа үйлэдбэрилгын ямар ехэ удхашанартай байhан тухай хэлэгдээ бшуу. Малай тоо толгойе олошоруулха, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаhан хэмжээн шагтал ороohо таряа үйлэдбэрилгые нилээд ехээр дээшэлүүлхэhээ гадна, мүн силос, корнеплодуудые, хартаабха болон бусад тэжээл үйлэдбэрилгые нилээд ехэдхэхэ зорилго табина.

1960 ондо колхозуудта ба совхозуудта тэжээл үйлэдбэрилгэ эгээл адагынь иимэ хэмжээтэйгээр ехэ болгогдохо зэргэтэй:

Концентрированнэ тэжээл—1953 ондо байhан 12 миллион тонны орондо 65 миллион тонно хүрэтэр, ондоогоор хэлэхэдэ 5 үлүүтэй дахин ехэ болгогдохо.

Силос—1953 ондо байhан 32 миллион тонны орондо 176 миллион тонно хүрэтэр, ондоогоор хэлэхэдэ таба хахад дахин ехэ болгогдохо.

Корнеплодууд, тэжээлэй ба бахчева культуранууд—1953 ондо байhан 9 миллион тонны орондо 38 миллион тонно хүрэтэр, ондоогоор хэлэхэдэ 4 дахин ехэ болгогдохо.

Хартаабха 1953 ондо байhан 5 миллион тонны орондо 25 миллион хүрэтэр, ондоогоор хэлэхэдэ таба дахин ехэ болгогдохо.

Бүдүүн тэжээл—1953 ондо байhан 129 миллион тонны орондо 178 миллион тонно хүрэтэр, ондоогоор хэлэхэдэ 1,5 дахин шахуу ехэ болгогдохо.

Бухы малаа хэрэгтэй соонь, зүйл бүриин тэжээлээр гүйсэд хангаха хэмжээтэйгээр колхоз болон совхоз бүхэндэ тэжээлэй культурануудые тариха гээшэ эгээл шухала байна. Хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхээ хадаа энэ зорилгые ямаршье зонодо 1960 ондо бэшэ, харин ойрын хоёр—гурбан жэлэй туршада шиидхэжэ боломоор байна. Шииг нойто ехэтэй полосада нилээд ехэ үрэ дүн нэгэ жэлэйшье туршада туйлагдажа болохо байна.

Энээнтэй дашарамдуулан, малажалые хүгжөөн дэбжээхэ талаар хизааргүй ехэ арга боломжо олгохо кукурузада анхарал дахинаа хандуулхые хүсэнэб. Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээгүй тон ехэ арга боломжотой байhаарнь кукурузые ямаршье тэжээлтэй сасуулжа болохогүй байна.

Гэхэ зуура, кукурузын аша туhа тухайда олохон хүдэлмэрилэгшэд имагтал хөөрэлдөөд лэ, харин үндэр баян ургаса абахын тула колхозуудта ба совхозуудта эмхидхэлэй бодото хүдэлмэри ябуулдаггүй.

Московско область тухай хэлэхэ хэрэгтэй болоно. Силос болгомоор кукурузын hайн ургаса ургуулhан Московско областиин түрүү колхозуудта болон совхозуудта бидэнэрэй олонхимнай КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй үедэ ошожо хараhан байха. Эдэ колхозуудай ба совхозуудай дүй дүршэл хэрэглэгдэжэ, энэ область бүгэдэ дээрээ hайн ургаса абахань ха гэжэ hанамаар байгаа. Гэбэшье, тиигээгүй байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ областиин колхозуудта дунда жэшээгээр ногоон набша тэжээлэй ургаса гектарhаа 135 центнер, тиихэдэ 35 колхозууд гектарhаа 300—500 центнер, 54 колхозууд—200—300 центнер ургуулжа абаhан байна, мүн тиихэдэ гектарhаа 50 центнершье абаhан колхозууд бии байгаа, зарим колхозууд ургаса огто абаашьегүй байха юм.

Юундэ иимэ болооб? Раменска районой «Вперёд к коммунизму» колхоз кукуруза тариха талмайгаа 40 гектар хүрэтэр үргэдхөөд, гектар бүриhөөнь 520 центнер ургаса абаад, 20 гектар талмайнгаа гектар бүриhөө Серебряно—Прудска районой Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой 425 центнер ургаса абаад байхадань, бусад олон колхозууд юундэ энээниие туйлажа шаданагүй гээшэб? Эдэ колхозууд үлүү hайн условитой байна гээшэ гү? Тиимэ гэхын огто аргагүй.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, колхозууд, совхозууд ба машинно-тракторна станцинуудай оперативнаар хүтэлбэрилэгдэдэггүй байhые гэршэлнэ. Эгээл иимэ болоод байгаа: хэрэгээ мэдэдэг түрүүлэгшэтэй, hайнаар хүдэлмэрилдэг партийна эхин организацитай колхоз урдаа табигдаhан зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэдэг; тиихэдэ юу хэхэ байhанаа ойлгодоггүй, hула түрүүлэгшэтэй колхоздо партиин райкомой, обкомой шухала туhаламжа үзүүлдэггүй байгаа hаань, кукуруза тарижа ургуулха хэрэг шиидхэгдэдэггүй, малдаа эдюулхэ шухала тэжээлгүйгөөр колхоз үлэдэг байгаа. Партиин Московско обком ба областной Соведэй гүйсэдком түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүхы колхозуудай ба совхозуудай бүгэдын шадабари болгохын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа шадаагүй. Гээгдэнги колхозуудые түрүү колхозуудай зэргэдэ оруулхаар шухала хэмжээнүүдые тэдэнэр абаагүй.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын мэдээнэй ёhоор, оронойманай хэдэ хэдэн областьнуудта кукуруза тарижа ургуулха хэрэг Московско областиинхиhоошье үшөө муу байна. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, алибаа хүдэлмэридэл адли, кукуруза тарижа ургуулха хэрэгые өөрөө бүтэхэ гэжэ найдаад орхижо болохогүй байна. Колхоз бүхэндэ, совхоз бүхэндэ эмхидхэлэй горьтойхон хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй.

Кукурузые ехээр тарижа ургуулаа хадаа колхоз, совхоз бүхэн богонихон болзор соо тэжээлэй hайн база байгуулжа, малажалайнгаа ашаг шэмые ургуулжа шадаха байна.

Бусад культурануудтай жэшэбэл кукурузын эрхим hайн шанартай байhые тэжээлэй единицэнүүд эли тодоор харуулжа үгэнэ. Нэгэ хэдэн тоо баримтануудые харая:

	гектарhаа абтаhан ургаса центнерээр	нэгэ гектарhаа абтадаг тэжээлэй единицэнүүд
1. Сахарна свёкло		
а) үндэhэн	200	5000
б) эшэ	100	2000
Хамтадаа		7000
2. Силос болгогдохо кукуруза		
а) амяар амяарынь силос болгоходо: буурсагтаяа hая эдеэшэжэ байhан		
ороohон	90	3600
эшэ набшаhан	210	3150
Хамтадаа		6750
б) силос болгогдохо кукуруза (hүн эдеэтэй байха үедөө буурсагтаяа хамта абтаhан эшэ)	275	5775
в) буурсагтаяа 18 процент шиигтэй байhан кукурузын ороohон	30	3600
кукурузын хатанхай эшэ	60	1800
Хамтадаа		5400
г) ногоон тэжээл болгогдохо кукуруза	200	3600
3. Хартаабха	175	5250
4. Тэжээлэй свёкло		
а) үндэhэн	300	4200
б) эшэ	100	1000
Хамтадаа		5200
5. Силос болгогдохо наран сэсэг	200	3200
6. Овёс—ороohон	16	1600
Солоомо	24	720
Хамтадаа		2320
7. Турнепс	250	2250

Гансахан лэ сахарна свёкло кукурузаhаа булюу hайн гэжэ энэ таблицаhаа харагдана. Гэбэшье, нэгэ гектар кукуруза тарижа ургуулаад, тэрэниие силос болгоhонhоо нэгэ гектар сахарна свёкло тарижа ургуулгада хүнэй хүдэлхэ үдэр 5 дахин ехээр, нэгэ гектар хартаабха тарижа ургуулгада хүнэй хүдэлхэ үдэр хоёр дахинhаа үлүү ехээр гаргашалагдадаг байhыень хараадаа абаха хэрэгтэй.

Зүгөөр, бусад бүхы культурануудай орондо гансал кукуруза таригдаха ёhотой гэгдэнэ бэшэ. Тиигдэхэ ёhогүй. Элдэб янзын тэжээлгүйгөөр малажалые хүгжөөн дэбжээхын аргагүй. Тиимэhээ тэжээл болгохын тула хартаабха, сахарна ба тэжээлэй свёкло, тэжээлэй капуста, суданска ногоо, клевер, люцернэ, вико-овёсой холисо болон бусад олон культурануудые тон ехээр тарижа ургуулха ёhотой болохобди. Гэхэ зуура, үндэр баян ургаса үгэдэг, шэмэтэ ба мүн ороohо таряа буйлуулhан концентрированнэ тэжээлээр, консервировалэгдэhэн хүсэд эдеэшээгүй буурсагуудаар малые бардамаар хооллуулха проблемэ шиидхэхэ арга олгодог кукурузада онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Баhал ехэ анхарал хандуулмаар ондоо культура гэхэдэ, хартаабха мүн байна. КПСС-эй ЦК-гэй энээнhээ урда тээ болоhон Пленумүүд дээрэ хартаабха тухайда нилээд хэлсэгдэhэн, hү үгэдэг малажалай, мүн тэрэшэлэн гахай үсхэбэрилгын ашагые эрид ехээр дээшэлүүлхэ арга олгохо айхабтар hайн тэжээл хартаабхын мүн байhые гэршэлhэн тоо баримтанууд харуулагдаhан байна. Зүгөөр, малда тэжээл болгохын тула хартаабха тарин ургуулха хэрэгтэ үнгэрэгшэ жэлдэ тон бага анхарал хандуулагдаhаниинь гэмшэлтэй.

Малые шахахын тула хартаабха хадагалха ябадалда буруугаар хандадаг ушар олохон колхозуудта бии байhаар гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Колхозууд гаргашалhанайнгаа hүүлээр лэ үлөөшэ хартаабхаяа малай тэжээл болгон хадагалжа заншанхай. Тиин гаргашалhанай hүүлээр хартаабхын ехэнхидээ бага үлэдэг тула ниитын мал, нэн түрүүн гахай олонхи ушарта хартаабхагүй үлэшэдэг байна. Хартаабхын ехэ ургаса абтадаг районуудта малай тэжээл болгогдохо хартаабха тариха тусгаар талмайнуудые таhалдаг байгаа hаа, таарамжатай гээшэ ха.

Хартаабха тарин ургуулха машинанууд үгы дээрэhээ урдань олохон районуудта хартаабха ехээр тарижа ургуулдаггүй байгаа. Иимэ машинануудтай бидэнэр мүнөө болоод байхадаа, хартаабха тарижа ургуулгые бүхы хэмжээгээр үргэдхэжэ шадаха ба үргэдхэхэ ёhотойшье байнабди. Ороohо таряатай хамтадаа хартаабха болбол мяхые тон ехээр абаха арга олгохо байна.

Тэжээл үйлэдбэрилгые ехэ болгохо зорилгоор, ажахынгаа эрилтэнүүдые, мүн бии байhан эдлүүриингээ газарые хараадаа абан, тарилгын талмайнуудай структурые хубилгаха, ямар культурануудые тариха байhанаа зүбөөр шэлэн олохо ёhотой болонобди. Жэшээ болгон Московско областиин Кунцевска районой «Путь новой жизни» колхозые харуулхамнаа. Хэдэн жэлнүүдэй туршада экономическа талаараа энэ колхоз hула байhан, өөрынгөө тэжээлээр малаа ехэнхидээ хангажа шададаггүй байhан юм. Олзо доходойнь ехэхэн хубинь бүдүүн ба концентрированнэ тэжээл худалдан абаха хэрэгтэ гаргашалагдадаг hэн.

1952 ондо энэ колхоз 150 гектар тэжээлэй культурануудые, тэрэ тоодо силос болгохын тула 20 гектар наран сэсэг тариhан байна. Энэ хадаа тус колхозые тэжээлээр гүйсэд үшөө хангаагүй hэн.

Тэжээл худалдажа абахын тула 400 шахуу мянган түхэриг дахинаа гаргашалха баатай болоhониинь 1954 оной хабар үйлэдбэриингөө түсэб зүбшэн хэлсэхэ үедэнь элирhэн байгаа. Правлени хадаа силос болгохын тула 20 гектар кукуруза тариха гэжэ түрүүн хараалаад байhан аад, овёс болон бусад зарим культурануудай тарилгые хороогоод, 40 гектар хүрэтэр кукуруза нэмэжэ тариха гэжэ колхознигуудтаяа зүбшэн хэлсэhэнэйнгээ hүүлээр шиидээ hэн. Кукурузын набша ногооной ургаса буурсагуудтаяа хамта гектар бүриhөө 330 центнер боложо, ниитынгээ малажалые тэжээлээр хангаха арга боломжо тэдэндэ олгоhон байна. Колхоз хадаа кукурузаhаа нэгэ мянган тонно силос даража, үнеэн бүхэнөө 10 тонно силостэй болгоод, үшөө 300 тонно кукурузаяа нэмэлтэ ногоон тэжээл болгон хэрэглэhэн байна. Гадна, колхоз болбол 670 центнер буурсагуудые түүбэрилэн хуряажа абаад, тэрэнэйнгээ 370 центнерыень худалдаад, 42 мянган түхэриг олзо абаhан байна. Нүгөөдэ 300 центнер буурсагуудынь гахайнуудые шахахын тула силос болгогдоо hэн. Овёс болон наран сэсэг тарилгаяа бага болгоод, кукуруза тариха талмайгаа үргэдхэжэ, бии байhан малаа тэжээлээр гүйсэд хангаад, үшөө 15 үнеэ колхоз худалдажа абаха арга боломжотой болоhон байна. Энэ колхозой үнеэн бүхэниинь 3409 килограмм hү үгэhэн гэхэ гү, али 1953 онойхиhоо үнеэн бүхэниинь 1022 килограмм hү үлүү ехээр үгэhэн байна.

Малажалаа хүгжөөхэ талаар туйлаhан hайн үрэ дүнгүүдынь колхозой экономическа байдалые нилээд бэхижүүлхэ арга боломжо олгоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозой ниитэ олзо доход 1,7 миллион түхэриг болоhон гү, али нэгэ жэл соо олзо доходынь 550 мянган түхэригөөр ургаhан байна.

Жэлэйнгээ дүнгүүдые согсолхо зуураа, колхозой правлени хадаа колхозойнгоо ниитын малые, мүн колхознигуудайнгаа малые тэжээлээр гүйсэд бардамаар хангахын тула 1955 ондо кукуруза тарилгаяа 90 гектар хүрэтэр үргэдхэхэ гэжэ шиидээ.

Энэ юрын бэшэ, бага газартай колхоз мүн гэжэ хүнүүд хэлэжэ болохо. Зүб, тэрэ хадаа үнэхөөр оройдоо 822 гектар газартай, тэрэ тоодо 426 гектар таряанай газартай юм. Гэбэшье, эдлэгдэдэг газарайнгаа 100 гектар бүхэндэ 1954 ондо 35 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэ тоодо 22 үнеэтэй, эдлүүриин газарайнгаа 100 гектар бүхэндэ 668 центнер hү тэрэнэй абаад байhаниинь шухала бшуу.

Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, ажахыгаа боломжотойгоор эрхилээд байгаа hаа, богонихон болзорто hайн амжалтанууд туйлагдажа болохо байна.

Таарамжатай эрхэ байдалда газарай талмайн единицэ дээрэhээ шэмэтэ hайн тэжээл эгээл ехээр үгэдэг тэжээлэй культурануудые шэлэн олохо тухай асуудалые колхозууд өөhэдөө шиидхэдэг байхань шухала. Манай ороной бүхы районуудта нуга газарай хэдэн миллион гектар сабшалангууд бии. Тэжээл үгэхэ эдэ айхабтар hайн сабшалангуудые дүүрэнээр хэрэглэхэ шухала.

Олохон колхозуудай сабшалангууд орхигдошонхой байжа, тэдэнэр үбhэ ногооной бага ургаса үгэнэ. Хээрэ, нугын сабшалангуудые hайжаруулхын түлөө үнэхөөр оролдожо, тэдэниие богонихон болзор соо тэжээл бэлэдхэхэ эрхим hайн газарнууд болгоод, үбhэ ногоо хуряалгые тэндэ механизироваламжэ болоно.

Хээрэ газарай сабшалангуудые буруугаар хэрэглэдэг дээрэhээ жэлhээ жэлдэ айхабтар ехэ талмайнуудай үбhэ ногооной сабшагдан хуряагдангүйгөөр үлэдэг ушар тухай нэгэ хэды үгэ хэлэхые хүсэнэб. Юундэ иимэ ушар тохёолдоноб? Үбhэндэ орохо үеын болоод байхада, үбhэ хуряаха, илангаяа гараар сабшагдадаг газарнуудта үбhэ сабшаха гэхэдэ хүдэлмэриин хүсэн колхозуудта олонхи ушарта дутамаг байна.

Энэ асуудал тухай бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Үбhэ ногоо механизированнаар хуряаха аргагүй талмайнуудта, илангаяа хүдэлмэриин хүсөөр дутамаг колхозуудта, бэлшээрээ hэлгэжэ малаа бэлшээхэ арга хэрэглэн, колхозойнгоо малые тэдэ талмайнууд дээрэ адуулаад, харин вико-овёсой холисо, клевер болон таримал бусад үбhэ ногоогоор дутаhан үбhэеэ хүсэлдүүлдэг байгаа hаа, таарамжатай гээшэ ха.

Үбhэ ногооной, корнеплодуудай болон тэжээлэй бусад зарим культурануудай үрэhэ хүрэнгэ манда үшөөл муу байдалтай. Жэшээнь, викые абаад үзэе. Энэ хадаа хара хүрhэтэбэшэ бүхы газарнуудта ба модото талын олохон районуудта тон үнэтэ культура мүн байна. Гэбэшье, hүүлэй жэлнүүдэй туршада викын үрэhэнэй ажахы тон задагай байдалда орожо, ногоон тэжээл ба үбhэ-хүрэнгэ болгохын тула викын үрэhэгүй дээрэhээ овёс, үнгэрхэдөө шара будаа, олохон колхозууд тарина бшуу. Үшөөл hаяхан Курска, Воронежско, Орловско, Харьковска, Полтавска ба бусад областьнуудай колхозууд викын үрэhэ хүрэнгэ ехээр ургуулдаг, тэрээгээрээ бусад олон районуудые хангадаг байгаа. Харин өөhэдөө тарилга хэхэ гэхэдэнь мүнөө эдэ областьнуудта викын үрэhэ хүрэнгэ дутамаг байна.

Колхозуудай өөртөө хэрэгтэй үрэhэ хүрэнгөөр элбэг байхын, мүн тэдэниие худалдаха аргатай байхын тула үбhэ ногооной, корнеплодуудай, тэжээлэй бусад культурануудай товарна үрэhэнэй ажахые тон богонихон болзор соо hэргээхэ шухала.

Малажалай продуктнуудые, илангаяа hү, гахайн мяха ба үндэгэ ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ түхэй комбинированнэ тэжээл ехэ удхашанартай. Элеэ хоолой промышленностьhаа гарадаг үлөөдэhэн — жом, бардаа, мязга, пивын талханай үйрмэг ба бусад

(Үргэлжэлэлынь 2-доxи нюурта)

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын февралиин 5-най номерто.

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум дээрэ 1955 оной январиин 25-да нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэhэн элидхэ

(Үргэлжэлэл)

үлөөдэhэнүүд малажалда нэмэлтэ тэжээл боложо үгэхэ зэргэтэй. Жэл бүри ороноймнай эдеэ хоолой промышленность үлэгдэл болгон 25 миллион тонно жом ба бардаа үгэнэ. Эдэ үлөөдэhэнүүдые имагтал мал шахаха хэрэгтэ бодомжотойгоор хэрбээ хэрэглээ haa, 300 мянган тонноhоо бага бэшэ мяха абажа болохоор байна.

Жмых, hагшадаhа ба концентрированнэ бусад тэжээл хилын саана худалдаха гээшын хэр таарамжатай байhые бодожо үзэхэ хэрэгтэй.

Ниитын малажалые тэжээлээр хангаха тухай асуудалые шиидхэхэ зуураа, колхозуудые үбhэ тэжээлтэй болгохо, өөhэдтөө малтай байhан колхознигуудай ажалта үдэртэ үбhэ тэжээл хубаахын тула оролдолго гаргаха шухала. Энэ хадаа колхозуудай тэжээлэй базые байгуулгада, ажалай журамые бэхижүүлгэдэ, колхознигуудай урма хэшээлые дээшэлүүлхэ ябадалда туhалха байна.

Үбhэ тэжээл үйлэдбэрилгые эрид ехэ болгохо гээшэ гүрэн түрын айхабтар ехэ удхашанартай хэрэг мүн. Бүхы партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха асуудалые үдэр бүри тодорхойгоор шиидхэжэ байха зэргэтэй.

Малажалдахи барилгын ба ажалые механизацилгын асуудалнууд

Колхозууд ба совхозуудай тэжээл хадагалха, буйлуулха шухала барилгануудгүй байгаа haань, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын аргагүй. Тиимэhээ силоснэ башнинууд ба траншейнүүдые, мүн тэрэшэлэн элдэб янзын тэжээл механизированнээр буйлуулхаар түхеэрэгдэhэн тэжээл буйлуулха цехүүдые олоор бариха хэрэгтэй.

Ашаг шэмэ ехэтэй ниитын малажал хүгжөөхын тула малай харууhалгые нилээд hайжаруулха ёhотой. Тэрэнэй тула бии байhан малай байрануудые ёhото hайн гуримтай болгохо, ойрын жэлнүүдтэ малай тоо толгойн олошорхые хараадаа абажа, шэнэ байрануудые бариха шухала.

Силоснэ башнинууд ба траншейнүүдые бариха хэрэг ямар байдалтай байнаб? Тон муу. Һүүлшын зургаан жэлэй турша соо колхозуудта хамта дээрээ оройдоо 10 миллион тонныг багтаамжатай силоснэ баригануд баригдаа гэхэдэ ойлгосотой болоно. Олохон областьнууд ба районуудта силоснэ түхеэрэлтэнүүд оройдоо баригданагүй. Иимэ байдал ябашье тэсэшэгүй.

Ойрын зургаан жэл соо колхозуудта хамта дээрээ 45 миллион тонноhоо бага бэшэ багтаамжатай силоснэ капитальна барилгануудые бариха хэрэгтэй. Энэ хойшолуулашагүй зорилгые шиидхэлгэдэ колхозууд болон МТС-үүдэй хүсэл оролдолго шэглүүлэгдэхэ ёhотой. Нютагай ба ой модоной промышленностиин предприятинууд колхозуудта худалдахын тула хабсаргададаг силоснэ башнинуудые үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэ ёhотой.

Малай байрануудые барилгада мүн ехэ дутагдалнууд бии. Колхозуудай адуу малай оройдоо багахан хубинь hайнаар баригдаhан ба hайнаар түхеэрэгдэhэн байрануудаар хангагданхай.

Ниитын адуу малай тоо толгойе олошоруулхаар хараалагдаhан темптэй зохилдуулан, малай байрануудые барилгын талаар ехэхэн хэмжээнэй хүдэлмэринүүд дүүргэгдэхэ байна. Малай байрануудые ба колхозно бусад барилганuудые барилга ехэхэн удхашанартай. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа партии, правительствын абаhан хэмжээнүүдэй ашаар колхозуудай ба колхознигуудай олзо доход нилээд ехэ болоно. Оройдоо гансахан жэлэй турша соо олон колхозуудта олзо доходынь хэдэн дахинаар ехэ болоо. Мүнөө колхозууд өөрынгөө үйлэдбэрине үргэдхэхын тула, тусхайлбал, малай байрануудые барихын тула хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ мүнгэн зөөри hомолхо арга боломжотой байна. Колхозуудай hомолhон мүнгэн зөөри түбхын түрүүн колхозой ажахые хүгжөөхэ, тэрэнние олзо доход ехэтэй болгохо ябадалда зорюулагдаха ёhотой. Гэхэ зуура, мүнгэн зөөриин бии байhан газарта клубуудые, байрын гэрнүүдые бариха хэрэгтэй. Клубуудые барилга хадаа зөөри хогшолоо үриhэн хэрэг гээшэ гэжэ зариман бододог, теэд олониитын дунда хүдэлмэри ябуулангүйгөөр колхоз бэхи hайн байжа шадахагүй бшуу. Мүнөө колхозууд томодхогдожо, клубууд ехэ хэрэгтэй болоо. Тэрэшэлэн үхибүүдэй садуud ба яслинуудые, нарайлалгын гэрнүүдые бариха ёhотой. Тиихэтэеэ хамта, өөhэдын гэрнүүдые барихадань колхознигуудта туhалха ёhотой. Хүдөөгэй барилгын талаар шиидхэгдэхээр болоhон эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй.

Колхозуудта үйлэдбэриин байрануудые бариха тухай хөөрэлдөөнэй болоходо зарим нүхэдүүд иигэжэ асуудаг: эдэ байрануудые гүрэнэй баридаг байхаар, барилгын материал үгэдэг, барилгын механизмууд ба хүдэлмэриин хүсөөр хангадаг байхаар, тиигээд тэрэнэйнь түлөө гүрэндэ зохихо хэмжээтэй түлөөhэ колхозуудай оруулдаг байхаар хүдэлмэри эмхидхэжэ болохогүй юм гү? Үгы даа, иигэжэ болохогүй. Мүнөө үедэ гүрэн болбол колхозуудта малай ба үйлэдбэриин бусад байрануудые бариха уялга өөртөө даажа шадахагүй. Энэ хүдэлмэри колхозуудай өөhэдынь хүсөөр хэгдэхэ ёhотой.

Барилгын материал үйлэдбэрилгэ хүгжөөхэдэнь гүрэн туhаламжа үзүүлжэ шадаха. Хүдөөгэй барилганuудта цемент, металл болон машинануудые олоор үгэхэ ёhотой. Гэбэшье, колхозууд барилгын эдэ материалнуудые, машинанууд ба түхеэрэлтэнүүдые худалдан абажа, өөhэдынгөө зөөрөөр барилга хэдэг байха ёhотой. Колхозуудтахи барилгые гансал гүрэнэй мүнгэн зөөреэр хэхэ гээшэ буруу. Гол түлэб хүндэ индустриие саашадань хүгжөөлгэдэ, арадай ажахын бүхы hалбариие хүгжөөлгэдэ гүрэнэй мүнгэн зөөри hомололгонууд зорюулагдаха ёhотой. Энээниие хүдэлмэришэдшье, мүн колхознигуудшье тон ехээр хүсэжэ байна.

Хүдөөгэй барилгын ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула колхозуудай өөhэдынь хүсэ ба хэрэгсэлнүүдые hайнаар ашаглаха ёhотой. Колхозуудта барилга хэхын тула хүдэлмэриин хүсэ ба барилгын организацинуудые гүрэн үгэжэ шадахагүй. Колхозууд барилгын өөhэдын бригаданuудтай байха зэргэтэй. Ажал хүдэлмэриие таарамжатай hайнаар эмхидхэхэ зэргээр, полевой хүдэлмэринүүдэй түлэг дундаа ябажа байгаагүй үедэ колхознигуудые барилгада олоорнь элсүүлхэ зэргээр колхоз бүхэнэй ажалай резервнүүдэй зүбөөр хэрэглэгдээ haa, хүдөөгэй барилга амжалтатайгаар хүгжэхэ байна. Барилгын ехээр хэгдэхэ газарта, жэшээлхэдэ, хирпиисэ, цементэ-элhэн блогуудые, черепицэ үйлэдбэрилхэ, колхоз хоорондын гидроэлектростанцинуудые ба бусад томо барилганuудые хэхэ газарта колхоз хоорондын барилгын организацинуудые хамтын хүсөөр эмхидхэбэл hайн байна.

Мүнөө үедэ олон колхозууд, районуудай советскэ ба партийна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ хам оролсоногүй шахуу, колхозуудай барилгын бодото хэрэглэмжэдэ анхаралаа багаар хандуулна, барилгын нютагай материалнуудые ашаглаха тушаа үүсхэл гарганагүй. Район бүхэндэ барилгын ямар нэгэн материалай бии байдагынь мэдээжэ. Халтад гэбэл эдэ материалнууд хүл доро шахуу хэбтэдэг, теэд тэдэниие хэрэглэдэггүй. Хулhа, ракушечник болон барилгын нютагай бусад материалнуудые хэрэглэлгэдэ иимэ байдал үзэгдэнэ. Һаяхан боложо үнгэрhэн барилгашадай Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ тэрээн тухай хэлсэгдэhэн байгаа. Барилгын багаар хэгдэжэ байhан мүнөө үедэ барилгын нютагай материалнуудые ашаглалгада хайша хэрэгээр хандадаг ябадалые мунайдалга гэжэ нэрлэхэhээ ондоо юумэгүй.

Республиканууд, хизаарнууд ба областьнуудай партийна болон советскэ организацинууд нютагай материалнуудаар барилга хэхэ арга боломжые бүхы талаhаань шэнжэлэн үзэхэ уялгатай. Городской ба хүдөөгэй барилгын министерство колхозуудые богонихон болзор соо типовой hайн проектнүүдээр хангаха, мүн тэрэшэлэн барилгын материалнуудые, хабсаргададаг түхеэрэлтэнүүд болон детальнуудые үйлэдбэрилгэдэнь тэдээндэ туhаламжа үзүүлхэ ёhотой.

Колхозуудай барилгын хүдэлмэридэ тэрэшэлэн МТС-үүдэй зүгhөө туhаламжа ехээр үзүүлдэг болохо шухала. Энэ талаар Ставропольско хизаарай Петровско ба Надеждинскэ МТС-үүдэй дүй дүршэлhөө hургаал абахаар. Эндэ үбэлэй үедэ барилгын саг зуурын бригаданууд эмхидхэгдэнэ. Тракторнуудые заhабарилгада ябадаггүй саг үргэлжын хүдэлмэришэд — трактористнууд, комбайнернууд болон бусад иимэ бригаданuудта оруулагдадаг. Хэрбээ колхозуудта МТС бүхэнэй эдэбхитэйгээр туhалаа haa, малай байрануудые барилга нилээд ехээр түргэдхэгдэхэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилгаар колхозуудта яhала ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн байгаа. Гэхэтэй хамта, энэ hалбариие механизацилгын хэмжээн мүнөө хүрэтэрөө тон хангалтагүй байhан зандаа. Энэ хадаа ниитын малажалай удаан саг соо гээгдэлтэй байhан гол шалтагаануудай нэгэн болоно. Энэ хэрэгтэ манай Хүдөө ажахын министерствонүүдэй, мүн тэрэшэлэн Автомобильна, тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствын буруу хараа бодол баримталhан дээрэhээ, малажалые механизацилгын үндэhэн шухала асуудалнуудые хэлэн жэлдэ шиидхэнгүй байлгаhан дээрэhээ иимэ байдал тохёолдоо. Эдэ министерствонүүдэй нобшо удаанаар хүдэлhэнэй эсэстэ малажалай элдэб hалбариин гол шухала хүдэлмэринүүдые механизацилха машинанууд манайда мүнөө хүрэтэрөө үгы байна.

Ажалаа механизацилhан түрүү ажахынуудта механизацилагдаагүй фермэнүүдтэй ажахынуудта орходоо малажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ ажал хүдэлмэри хэдэн дахин багаар гаргашалагдана. Жэшээлхэдэ, тэжээл зөөлгые механизацилhан, автоуhалуури тодхоhон ба наг шэбхэ зөөлгые механизацилhан Ленинградска областиин гахай шахадаг «Выборгский» гэжэ город шадарай совхоздо нэгэ гахайшан нормын ёhоор 100 гахай харахын орондо 250 гахай хаража байлаг.

Хүдөө ажахын министерствонүүдэй хүдэлмэрилэгшэд экономикын асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалнагүй, механизацилгын ашаар, тэрэнэй үндэhэ hуури дээрэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлэн, центнер мяха, килограмм hү, ноохо болон малажалай бусад продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ ажал ба хэрэгсэлнүүдые гаргашалга багадхахын түлөө оролдоногүй.

Хүдөө ажахын министерство малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха талаар машинно-тракторна станцинуудай анхаралые хандуулаагүйнь, олонхи МТС-үүдэй энэ шухала хэрэгэй хажуу тээ байhан ябадалтай эбсэдэгынь тон буруу байна.

Малажалда хэрэгтэй машинанууд болон механизмуудые бүтээхэ түсэбөө 1954 ондо дүүргээгүй байhан Автомобильна, тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерство хадаа малажалай хүдэлмэриие механизацилгын гээгдэлэй түлөө мүн лэ ехэ зэмэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахын машина бүтээлгэ гээгдэллэ ороо гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Техникэ нэгэ газартаа байжа шадахагүй, тэрэ болбол саг үргэлжэ hайжаруулагдажа байха ёhотой гэжэ хүдөө ажахын машина бүтээлгын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд мартана хэбэртэй. Хуушан техникэ шэнээр hэлгэгдэхэ, шэнэнь бүри шэнынхеэр hэлгэгдэхэ ёhотой. Тэрээнгүйгөөр социалистическэ газартаряалан урагшаа шууд дабшажа шадахагүй байна.

Автомобильна, тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгагүй, тиихэhээ байтагай хашан доби гэхээр байhанайнь шалтагаанаар зарим ушарта хуушарhан, бүтээсэ багатай машинануудые ороной МТС-үүд ба совхозуудай хэрэглэхэ баатай болодог ябадалтай саашадаа эбсэжэ болохогүй. Иимэ машинануудые хэрэглэлгэ хадаа хүдөө ажахыда гарза хохидол ушаруулна. Энэ министерствын олохон предприятинуудта зохёон байгуулхы хүдэлмэри задагай байдалтай, машинанууд хэдэн олон жэлдэ бүтээгдэдэг, шэнэ машинанууд болошогүй удаанаар шалгагдадаг байна.

Жэшээлхэдэ, Владимирска тракторна завод «Универсал» гэжэ трактор хуушарhан моделеэр гаргана. Энэ трактор ашаг багатайгаар хүдэлдэг. Тэрэнэй двигатель 22 мориной хүсэтэй байбашье haa, 12 мориной хүсэтэй двигательтэй «ХТЗ-7» тракторайхи шахуугаар татажал шададаг юм. Трактор үнэтэй түлишөөр —керосинаар хүдэлдэг. Дизельнэ двигательтэй шэнэ трактор бүтээхэ хүдэлмэри зургаан жэлэй турша соо хэгдэжэ байна. Энэ хэрэгтэ гурба хахад миллион шахуу түхэриг гаргашалагдаа, теэд трактор мүнөөшье хүрэтэрөө бүтээгдээгүй зандаа.

Хүдөө ажахын бусадшье зарим машинанууд техническэ ехэхэн дутагдалнуудтай.

Навеснэ машина зэмсэгүүдые бүтээхэ талаар тон бага юумэ хэгдэнэ. Солоомые саг сооhь хуряаха, тэрэниие зохистой hайнаар зөөхэ арга олгодог пресс-подборщигууд ба солоомо хэршэдэг машинанууд манайда үшөө бүтээгдэнэгүй. Иимэ машинанууд тон хэрэгтэй, тэдэниие бүтээхэ шухала.

Автомобильна, тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствын хүтэлбэрилэгшэд —министр нүхэр Акопов, министерствын хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Моисеев, Ежевский, Пашин гэгшэд хуушаршаhан, гээгдэнги юумэнүүдтэй эбсэнэ, даадаhан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгаяа мартаа гэжэ дээрэ дурсагдаhан баримтанууд гэршэлнэ. Нүхэр Акопов хүдөө ажахын машина бүтээлгын амжалтанууд тухай үгэнүүдhээн тархяа эрьеэд, бодото байдалые мэдэнэгүй, министерствын гэмээр гараhан гээгдэлые обёорногүй гү, али обёорхые оролдоногүй. Хүдөө ажахын машина бүтээлгын промышленностьда урдынхяараа байха гэжэ оролдодог ябадалые болюулхаар болоо.

Хуушарhан, гээгдэнги ябадал баримталдаг ба урдынхяараа байха гэжэ оролдодог ябадалтай тэмсэлые бүхы промышленна министерствонүүд үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёhотой.

Манай министерствонүүд ба зургаанууд, мүн тэрэшэлэн машинно-тракторна станцинууд малажалые механизацилха хэрэгтэ үгөөрөө бэшэ, харин бодото хэрэгээрээ оролсохо ёhотой.

Малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха hайн машинануудые олоор гаргадаг болохын хажуугаар иимэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулха хэрэгтэй:

Тэжээл үйлэдбэрилгые комплексноор механизацилга. Ороной элдэб районуудай байгаалиин ба ажахын эрхэ байдалые хараадаа абан, тэжээл үйлэдбэрилгэдэ шухала хэрэгтэй машинануудые бүтээхэ зорилго табигдана. Тэрэшэлэн бүхы машинанууд ба механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө оролдохо хэрэгтэй. МТС-үүд колхозуудта үбhэ сабшаад, үбhэ сабшаха түсэбөө дүүргэhэнэйнгээ түлөө тоосодог, тиихэhээ байтагай тэрэнэйнгээ түлөө МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй шагнал абадаг ушарнууд үзэгдэдэг байна. Теэд үбhөө тармажа hүрилдэггүй дээрэhээнь, колхозуудай үбhэн хуряагдангүй үлэдэг байха юм. Тэжээл үйлэдбэрилгын гол шухала хүдэлмэринүүдые механизацилхын тула машинануудые комплексноор ашаглаха ёhотой.

Силос даралгын хүдэлмэриие механизацилга. Силоснэ культурануудые, түбхын түрүүн кукуруза үйлэдбэрилгын үргэдхэгдэхэтэй хамта энэ асуудал шухала удхашанартай болоно. Нёдондо манай промышленность силоснэ комбайнуудые бүтээн гаргажа эхилээ. Эдэ комбайнуудай шанарыень hайжаруулха, МТС-үүд ба совхозуудые хангахын тула тэдэниие олоор бүтээн гаргадаг болохо хэрэгтэй. Силос дарахын тула кукурузын буурсагуудые болон набша эшые амяар амяарайнь хуряаха ба бутаруул хэршэхэ комбайнуудые тэрэшэлэн бүтээхэ шухал

Үhаар хангалгые ба тэжээл буйлуулгые механизацилга. Манай промышленность тэжээл буйлуу гые механизацилха 34 ондоо янзын машина бүтэ гаргана. Теэд тэдэнэр хүдэлмэриие имагтал амя амяарайнь хэхээр бүтээгдэнхэй. Эдэ машинануу тэжээл зөөхэ түхеэрэлтэгүй дээрэhээнь, тэжээлы нэгэ машинаhаа нүгөөдэдэнь гараараа хэхэ хэр тэй болоно. Ушар иимэhээ бүхы машинануу хоорондоо тааралдан хүдэлдэг байхаар тиимэ ко плексно түхеэрэлтэнүүдые бүтээхэ хэрэгтэй. Тэ дэнь запарнигууд, хартаабха болон бусад тэжэ шанаха котёлнууд байха ёhотой.

Фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые эле трификацилга. Мүнөө үедэ 21 мянган колхозу ажалдаа электроэнерги хэрэглэнэ. Теэд тэдэнэ оройдоо дүрбэнэйнь нэгэ хуби фермэнүүдэй хүдэ мэринүүдые механизацилхын тула электроэнерги х рэглэдэг. Үнеэ haалгые, ноохо хайшалалгые, т жээл буйлуулгые механизацилхын тула электр энерги үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Ойрын үедэ т мо гидроэлектростанцинуудай шэнээр ашаглалга оруулагдахадань, хүдөө ажахын хэрэглэмжэ электроэнерги ехээр үгтэдэг болохо байна. Ии эрхэ байдалда электродвигатель хадаа колхозу болон совхозуудай малажалай фермэнүүдэй энер абаха шухалын шухала гуламта боложо шадаха б болохошье ёhотой.

Малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые мех низацилга хадаа олохон колхозууд, МТС-үүд боло совхозуудта шэнэ хэрэг болоно. Тэрэниие үсэд нэт рүүгээр шудалха, тэрээндэ олон тоото механизато нуудай кадрнуудые hургаха хэрэгтэй болохо байн Колхозуудта туhаламжа үзүүлхын тула МТС-үүд инструктор-механигуудтай байдаг haань hайн ба гаа. Тэдэнэр колхозуудаар ябажа, механизмуудь тодхоходонь туhалдаг, тэдэ механизмуудые ашагл ха хэрэгтэ хүнүүдые hургадаг, техникын хэр зэр зүбөөр ашаглагдажа байhые шалгадаг байха ёh той.

Имагтал машинно-тракторна станцинуудай хүдэ мэриие үндэhөөрнь hайжаруулаа haa, малажала хүдэлмэринүүдые комплексноор механизацил бэелүүлэгдэжэ шадагдаха байна. Партийна ба со ветскэ органуудай зорилго юуб гэхэдэ, МТС-үүды малажалда ойрын үедэ тарянажалайхи шэнги тии мэ шиидхэхы хүсэн болгохо ёhотой.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэнөөр механиза цилга хадаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэ ажалыень хүнгэдхэхэ, ажалайнь бүтээсые дээшэ лүүлхэ ба продукциин өөрынь үные химдаруулх арга боломжо олгохо байна. Тиихэтэй хамта, эн хадаа хүнүүдэй хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэх арга колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудта олгохо юм Мүнөө тэдэ хүнүүдэй нилээд олониинь гараара бүтээсэ багатайгаар хүдэлмэрилнэ. Хүдэлмэрин үргэнөөр механизацилхада нэгэ единицэ продукц гаргахын тула ажал ба хэрэгсэлнүүд багаар гарга шалагдадаг болохо, ажалай түлөөhэн ехэ болох тиимэhээ хүдөөгэй ажалшадай материальна аж байдал саашадаа hайжарха байна.

Совхозуудта малажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилдэг болохо

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ совхозуудай шухала hуури эзэлдэгынь мэдээжэ. Тэдэнэр хадаа агуу ехэ Ленинэй ухаалан бодоhоной ёhоор, хүдөө ажахыдахи гүрэнэй жэшээтэ предприятинууд гэжэ байгуулагдажа эхилээ hэн.

Олон совхозууд бодото дээрээ түрүү социалистическэ предприятинууд болонхой, хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээлгэдэ шухала үүргэ эзэлнэ. Газарай 100 гектар бүхэндэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын манай орон соо байха ёhотой хэмжээе hураггүй үлүүлэн гараhан үсөөн бэшэ совхозуудые нэрлэжэ болохо байгаа.

Һүүлэй үедэ, шэнэ ба боро газарнуудые элдүүрилэн ашаглаха талаар ехэ хүдэлмэриин эхилхэдэ, совхозууд өөhэдынгөө хүсэ шадалые, экономическа угаа ехэ арга боломжоёо бүри хүсэтэйгөөр харуулhан байна. Үнгэрэгшэ жэлэй хабар ороной зүүн районуудта ороохо тарянай 124 томо совхозууд эмхидхэгдээ hэн. Партиин уряагаар шэнэ газарта ерэhэн советскэ патриодууд Алтайн, Сибириин, Казахстанай ба Уралай бусадшье районуудай үргэн нэмжээ талада тарянажалай айхабтар томо ажахынуудые байгуулаа, хэдэн миллион гектар шэнэ ба боро газар хахалаа, орондоо таряа талха ехээр үгөө. Мүнөө 280—300 совхозууд шэнээр байгуулагдахань. Ороохото таряа ехээр үйлэдбэрилгэдэ совхозууд дам саашадаа ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглаhан түрүүшын жэлэй дүй дүршэл харуулаа. Орон дотор малажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ совхозууд шуhала hуури эзэлжэ шадаха ба эзэлхэ ёhотойшье гэжэ малажалые хүгжөөлгөөр эрхим совхозуудай дүй дүршэл гэршэлэн харуулна.

Совхозууд эдлүүриин газараар элбэг, тэдэнэр түрүү техникээр зэбсэгжэнхэй, мэргэжэлтэй кадрнуудтай. Зорилго юуб гэхэдэ, гүрэнэй аша туhада совхозно үйлэдбэриие хүсэ ехэтэйгээр хүгжөөн дэбжээхын тула эдэ бүхы арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Гэбэшье, олон совхозуудай ажал хүдэлмэриин мүнөө үеын хэмжээн ехэ боложо байhан эрилтэнүүдтэ харюусанагүй. СССР-эй Совхозуудай министерствын совхозуудта малажалые хүгжөөлгын мүнөө үеын байдал энээн тухай гэршэлнэ. 1954 оной зарим тоо мэдээнүүд тухай хэлэхэмни.

Нёдондо совхозууд эбэртэ бодо мал, хони үсхэбэрилхэ талаар тогтоогдоhон түсэбөө дүүргээгүй. Үнеэдэй тоо толгой удаанаар олошорно, эбэртэ бодо малай hүрэг дотор эхэ малай тоо толгой оройдоо 34 процент болоно.

СССР-эй Совхозуудай министерствын совхозууд мүн малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ даалгабаринуудаа үнгэрэгшэ жэлдэ дүүргээгүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө hү haалга 220 килограммаар ехэ болгогдохо түсэбтэй байhан аад, оройдоо 12 килограммаар ехэ болгогдоо. Олон областьнуудай совхозуудта 1953 онойхидо орходоо шахамал гахайн шэгнүүр багаар нэмээ, хониноо ноохон багаар хайшалагдаа. Хүдөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ малажалай продуктнууд багаар абтадаг байhан зандаа.

СССР-эй Совхозуудай министерствын хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гэй энээнэй урда тээхи Пленумүүд дээрэ министерствын хүдэлмэри тухай гараhан шүүмжэлэлhээ зохистой тобшололнуудые хээгүй гэжэ эдэ ехэнүүд дутагдалнууд гэршэлэн харуулна.

Малай тэжээлэй талаар совхозууд тон муу бай далтай. Силос болгохын тула кукуруза болон буса хэдэ хэдэн культурануудай тарилгые үргэдхэжэ, тэ рээгээрээ шэмэтэ тэжээлээр адуу малайнгаа ханга дасые эрид ехэ болгохо тухай КПСС-эй ЦК-гэй ба Правительствын заабаринуудые СССР-эй Совхозу дай министерство дүүргээгүй. Министерствын совхо зууд силос болгогдохо кукурузын тарилгые 238 мян ган гектарта хүргэхэ зэргэтэй байгаа. Энэ даалгаба ри ёhо тэдыгээр дүүргэгдэhэн байна—силос ба но гоон тэжээл болгохын тулада үнгэрэгшэ жэлдэ сов хозууд 245 мянга шахуу гектар кукуруза таряа hэн Гэбэшье, кукурузые имагтал муу газарнуудтаа тари hан байна. Олон совхозууд тэрээнэй хойноhоо хару hа хээгүй. Тэрэнэй эсэстэ совхозууд гектар бүриhө дунда зэргээр оройдоо 80 центнер ногоон тэжээл аб hан байха юм. Энэ хадаа шухала хэрэгые совхозу дай тоохогүй ябадал гаргахаhаа ондоо бэшэ юун гэ шэб! Кукурузын ургасын хойноhоо харууhалга ёhо hайнаар эмхидхэhэн совхозуудта гектар бүриhө 800—1000 центнер ногоон тэжээл абтана гэжэ бари танууд гэршэлнэ бшуу.

Тэжээлэй тон үнэтэ культура болохо кукурузы ашаглалгада Совхозуудай министерствын хүтэлбэ рилэгшэдэй харюусалгагүйгөөр хандаhанай эсэст совхозуудай тэжээлэй базые бэхижүүлхэ, малнууды тэжээлээр хангаха бодото арга боломжо алдагдаhа байгаа.

Совхозуудта, илангаяа мориной заводуудта газа рай хангалтагүйгөөр ашаглагдажа байhан туха КПСС-эй ЦК-гэй февральско-мартовска Пленум дэ рэ заагдаа hэн. Мориной завод бүхэндэ ороохото культурануудай тарилгые үргэдхэхэ, ашаг шэмэт малажал хүгжөөхэ даалгабари hарын болзор соо ха ража үзэхэ ба баталха, тиихэ зуураа, мориной заво дуудта бии байhан бүхы газарые гүйсэд дүүрэнээ ашаглаха тухай хараадаа абаха гэжэ Совхозууда министерстводэ ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэрсэр д радхагдаhан байгаа.

Энэ заабариие дүүргэхэ хэрэгтэ министерствы хүтэлбэрилэгшэд ямараар хандааб? Совхозуудай министерствын коллеги энэ асуудалые хоёр дахи зүбшэн хэлсэhэн аад, мориной заводуудай газары ашаглалга hайжаруулха тушаа бодото хэмжээ ябуулгануудые мүнөө хүрэтэрөө баталаагүй. Тэрэ шэлэн боро газар хахалха тухай министерствын хү дэлмэрилэгшэд олон ушарнуудта багадхагдаhа даалгабаринуудые үгэдэг байгаа гэжэ тодоруулагда ба. Жэшээлхэдэ, Ростовско областиин № 166 морино заводто мянган гектар хахалха даалгабариин үгтэ hэн байхадань, тус завод бодото дээрээ 9350 гектар хахалаа; № 167 мориной завод нэгэ мянган гекта хахалха даалгабаритай аад, 13238 гектар хахалhа байна. Мориной 45 заводууд элбэг ехэ газартай аад шэнэ газар оройдоо хахалаагүй. СССР-эй Совхозу дай министерствын хүтэлбэрилэгшэд, түбхын түрүү министр нүхэр Козлов, совхозуудай газарые зүбөө ашаглаха гэhэн партиин заабаритай таарахагүй ха раа бодол бодото дээрээ бэелүүлнэ гэжэ эдэ ба римтанууд харуулна.

Совхозуудай министерство совхозуудые хүтэлбэ рилдэг арга методоо хубилгаагүй, эмхидхэлэй бодото хүдэлмэриин орондо суглаа зүблөө хэжэ, саарhа эрээлжэ, сагаа үнгэргэдэг зандаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум дээрэ 1955 оной январиин 25-да нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэл

(Үргэлжэлэл)

министерствын коллеги 108 заседани үнгэргөө. Сентябрь соо, зүүн районуудта таряа хуряалгын эгээн түлэг дунда коллеги 19 заседани, ноябрь соо—20, декабрь соо—17 заседани үнгэргэһэн байна. Ноябриин 1-һээ 6 болотор коллеги үдэр бүри заседани үнгэргөө. Октябрьска һайндэрөөр амараад, коллеги заседани хэдэг ажал-ябуулгаяа дахин һэргээжэ, ноябриин 9-һөө 17 болотор, амаралтын үдэрһөө бэшэ үдэрнүүдтэнь, үдэр бүри заседани үнгэргэбэ. Заседанинуудые иимэ олоор хэжэ байхадаа министерствын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй бодото хэрэгүүдтэ анхаралаа хандуулха, совхозуудай директорнүүд, мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэхэ, тэндэхи байдалтай гүнзэгыгөөр танилсаха, совхозно үйлэдбэриин зарим шухалын шухала һалбариин, жэшээлхэдэ, малажалай гээгдэжэ ябаһан шалтагаануудые элирүүлхэ сүлөөгүй байһаниинь мэдээжэ.

Малажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилдэг болохо талаар совхозуудай урда ехэ ба харюусалгатай зорилгонууд табигдана. СССР-эй Совхозуудай министерствын совхозууд 1954 онтой сасуулхада ойрын таба-зургаан жэл соо мяха үйлэдбэрилгые 1,8 дахин, һү—2,8 дахин, нооһо—2,2 дахин, үндэгэ—4 дахин дээшэлүүлхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ малажалай продуктнуудые совхозуудай колхозуудһаа һураггүй ехээр абадаг байхаар, ажал хэрэгээ тиимээр эмхидхэхэ шухала. Совхозуудта малай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3100 килограмм һү һаадаг, хониһоо 4,2 килограмм нооһо хайшалдаг болохо, мяханда тушаагдадаг малай амидын шэгнүүрые: эбэртэ бодо малайхие—325 килограммда, гахай—112 килограммда, хони—44 килограммда хүргэхэ хэрэгтэй. Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын совхозуудта үнеэн бүриһөө һү һаалгые үнгэрэгшэ жэлэй 3036 килограммайхида орходоо дунда зэргээр 1700 килограммда хүргэхэ хэрэгтэй.

Малай тоо толгойе олошоруулха, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаһан хэмжээе түйлахын тула 1953 онойхитой сасуулбал, 1960 ондо совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгые иимэ хэмжээтэйгээр дээшэлүүлхэ шухала: бүдүүн тэжээл—хоёр дахин, шэмэтэ тэжээл—4 дахин, хартаабха—10 дахин шахуу, өөрын ургуулһан орооһо-фураж—3,4 дахин. Совхозууд гол түлэб ургасын хэмжээе дээшэлүүлхэ зэргээр, мүн тэрэшэлэн тарилгын талмайнуудай структурые һайжаруулха зэргээр тэжээл үйлэдбэрилгые иимэ хэмжээтэйгээр дээшэлүүлжэ шадаха байна.

Малажалые һулаар механизацилһан ябадал совхозуудай хүдэлмэридэхи гол дутагдалнуудай нэгэн болоно. Энэ хэрэгтэ үгтэһэн машинанууд ба түхеэрэлтэнүүд олохон совхозуудта ашаглагданагүй, складууд соо гү, али оройдоо һарабша сарайгүй газарта хэбтэнэ. Һаяхан Гүрэнэй хиналтын министерство совхозуудта машинанууд болон түхеэрэлтэнүүдэй ямараар ашаглагдажа байһаниие шалгаа. Энэ хэрэгтэ бии байһан тон ехэ дутагдалнууд элирүүлэгдээ: тэжээл зөөхэ ба наг шэбхэ гаргаха дүүжэн харгынууд, үнеэ һааха агрегадууд, кормозапарнигууд, корнеплод хэршэхэ машинанууд, инкубаторнууд тодхогдоогүй гү, али удаан саг соо хэрэглэгдэнгүй байна. Үйлэдбэридэ техникые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ иимэ хайша хэрэгээр хандадагые болюулхаар, совхозуудта малажалые механизацилгын хэмжээе бодото дээрэнь нилээд дээшэлүүлхэ ябадал хангахаар болоо.

Орооһо таряа болон малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ совхозуудай үүргые ехэ болгохо гэһэн мүнөөнэй зорилгонууд хадаа министерствын зүгһөө, тэрэшэлэн нютагуудтахи партиин болон советскэ органуудай зүгһөө совхозуудые хүтэлбэрилгэсэ нилээд һайжаруулхые эринэ. Совхозуудай министерство хүтэлбэрилгынгөө хойрог нобшо методһээ хахасажа, совхозуудай бодото байдалые гүнзэгыгөөр мэдэхэ, совхоз бүхэнэй жэшээтэ ба ашаг олзо ехэтэй ажахы болохо ябадал түйлаха ёһотой. Ажахые зүбөөр эрхилхэдэ гарзатайгаар хүдэлмэрилдэг предприятинууд, илангаяа совхозууд байдаггүй юм. Иимэ совхозой байһанайшье хэрэггүй.

Совхозуудай министерствын хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ хэхын хажуугаар совхозуудай хүдэлмэриин түлөө тэрэшэлэн нютагуудтахи партиин организацинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Союзна республиканууудай компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайкомууд ба обкомууд совхозуудай хүдэлмэриин түлөө гансал министерство харюусаха гэжэ тоолоод, тэдэнэй хүдэлмэридэ һая болотор анхаралаа багаар хандуулдаг байгаа гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа буруу. Совхозууд хадаа гүрэнэй предприятинууд гээшэ, тиимэһээ тэдэнэй хүдэлмэриин түлөө гансашье Совхозуудай министерство бэшэ, мүн нютагуудтахи партиин организацинууд харюусаха ёһотой.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэ тухай

Нүхэдүүд! Мяха, һү, үндэгэ, нооһо бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо арга замые хараалха зуураа, хүдөө ажахын продуктнуудые, тусхайлан хэлэбэл малажалай продуктнуудые бэлэдхэлгын хэрэг һайжаруулха, тиимэ продуктнуудаар хүн зониие хангалга һайжаруулха хэмжээнүүдые мүн лэ абаха ёһотойбди.

Хүн зоной ба промышленностиин эрилтэнүүдые хангахын тула хүдөө ажахын элдэб продуктнуудые, эдеэ хоолой зүйлнүүд ба түүхэй эдүүдые сугларуулжа нөөхэ ябадалые бэлэдхэлэй системэ хараадаа абана.

Ямар нэгэн продуктнуудые тушаадаг өөһэдынь нормонууд республика, область гү, али район бүхэнэй олон жэлэй практика дээрэһээ бии болошоһон байха юм. Бэлэдхэн абаһан бүхы зүйлнүүд централизованно фонддо ородог. Эдеэ хоолой зүйлнүүд—хадагалагша али нэгэн системын мэдэлдэ байгаад, хожомынь худалдаа наймаанай газарнуудаар дамжуулагдан ажалшадай эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ зорюулагдана. Социалистическэ байгуулалтын үедэ ажахыгаа түсэбэй ёһоор эрхилхэдэ, продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба хубаарилха ябадалда шууд нүлөөлхэ арга, экономикоёо хүгжөөлгын ба арад зоной ажана байдал дэбжээлгын аша туһада зорюулжа эдеэ хоолой зүйлнүүдые, түүхэй эдэй ресурснуудые таарамжатайгаар хэрэглэхэ арга гүрэндэмнай олдоно.

Гэхэ зуура, централизованно гуримаар хангаха хэрэгтэ горьтой дутуу дунданууд тохёолдуулагдан, продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба хубаарилгада хохидол ушаруулдаг байна. Юуб гэхэдэ, ямар нэгэн республикада гү, али областьдо продуктнуудые ямараар үйлэдбэрилдэг ба бэлэдхэдэгыень хараадаа абангүйгөөр хангалгын хэрэг бэелүүлэгдэнэ. Ямар нэгэн республикын гү, али областиин продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилбэшье һаань, тэндэхиин хүн зоной хангагдаса улам һайжаралсадаггүй байна, юундэб гэхэдэ—худалдагдаха продуктнуудые хубаарилхадаа ямар районда хэды шэнээн хэмжээтэй, ямар шанартай зүйлнүүдэй бэлэдхэгдэһые хараада абадаггүй байха юм. Тус районда хэды шэнээн продуктын хэрэгтэйень хараада абаха тэдыгээр хизаарладаг байна. Энээнһээ шалтагаалан, хүдөө ажахын продуктнуудые хубаарилха хэрэгтэ тэгшэдхэлгын түһөөтэй ябадал тохёолдоно.

Тиимэ практикань хүдөө ажахын продуктнуудые бүри үргэн ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ нютагай органуудай үүсхэл гаргалгадань туһалхагүй, харин туһаламжа хүлеэхэ һанал бодол үүсхэдэг байна. Хүн баһа тиимэ практикаһаа боложо, орон дотор республикада, областьдо, районда шухала хэрэгтэй продуктнуудые үшөө ехээр үйлэдбэрилхын тула бэшэ, харин шадаал һаа ехэ продуктнуудые централизованно фондһоо абахын тула оролдохо ябадалаар олохон хүдэлмэрилэгшэдые дашууруулдаг байха юм. Энэншье ойлгосотой. Яахадааб гэхэдэ, хангалгын хэрэг тус районда хэды шэнээниие үйлэдбэрилһэнһөө бэшэ, харин централизованно фондһоо хэды шэнээн продуктын абтаһанһаа дулдыдадаг байна бшуу. Тиимэ байхадань, нютагтаа үйлэдбэрилхэ арга боломжонууд хараада абтадаггүй, харин удха шанараа гээнэ гэхээр байдаг. Ямар городто гү, али районда хэды шэнээн, ямар шанартай товарай үгтэхэ ёһотойе тодорхойлжо шадаха хүдэлмэрилэгшын шадабариһаа хэрэг шиидхэгдэдэг ушар олохон үзэгдэдэг. Хубаарилгын мүнөөнэй принцип хадаа нютагуудтахи хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралые үйлэдбэрилгэеэ ехэдхэлгэдэ, арга боломжонуудаа хүсэд бүрин ашаглалгада бэшэ, харин бүхы орон дотороо үйлэдбэрилэгдэһэн продуктнуудые жэгдэлэн хубаарилха хэрэгтэ хандуулдаг байна.

Материальна шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ—экономическа ажана байдалай үндэһэ һуурииинь болоно. Түрүүшээр үнэтэ зүйлнүүдые бии болгохо, һүүлээрнь тэдэнээ хубаарилха хэрэгтэй бшуу. Хангалгын талаар мүнөө байһан системэ манай кадрнуудай зарим хубиин анхаралые гол шухала юумэнһээ, ондоогоор хэлэбэл — хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ ябадалһаа зарим тэды хадууруулдаг байна. Тиимэһээ, республиканска гү, али областной организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдөө ажахын министрынгээ гү, али управлениин начальнигайнгаа һула тулюур байһанда хамаагүйгөөр хандадаг, тэрээнһээ шалтагаалжа үйлэдбэридэ хохидол тохёолдодогынь тушаан болоһон ушар бэшэ юм. Арад зондо шухала эд товарнуудые гүрэнэй централизованно фондһоо шадаал һаа ехээр абажа шадаха нэтэрүү, ута гартай хүниие оложо, худалдаа наймаанай министр гү, али облторготделые даагша болгохо гэжэ шармайн оролдодог байха юм.

Тиимэһээ, малнуудай һү шэмэ үгэлгые һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй республика гү, али область аад, ондоо областиинхиһоо — малнуудай ашаг шэмые ехэ болгоһон ба бэлэдхэл хэхэ түсэбөө дүүргэһэн областиинхиһоо ехэ тоһо нийтын фондһоо абадаг ушар үзэгдэдэг. Теэд, тэдэнэр малажал хүгжөөхэдэ таатай зохид адли эрхэ байдалтай байха юм.

Хангалгын талаар мүнөө байһан практика хадаа хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын түлөө, мүн тэдэ продуктнуудые хэрэглэдэг нютагай хүн зоной эрилтые хангалгын түлөө тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые бага болгоно. Райондоо, областьдонь, республикадань продуктын дуталдаа һаа, тэрэнэй түлөө гэм зэмые тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдынь централизна эмхи зургаануудта тохожо болохо байба. «Юушье хэхэ аргамнайгүй, фонднуудые манда дутамагаар үгөө» гэжэ тон өөдэгүйшье хүдэлмэрилэгшэ убайгүйгөөр мэдүүлжэ магад байна бшуу. Республикын гү, али областиин зүгһөө тиимэ продуктнуудые нютагтаа үйлэдбэрилхэ арга боломжонуудые хэр ашагладагыень, гүрэнэй үмэнэхи уялганнуудаа ямараар дүүргэдэгыень хараада абангүй, хүдөө ажахын продуктнуудые тэгшэдхэлгын гуримаар хубаарилдаг ябадалые эсэслэн усадхахын түлада юу хэхэ ёһотой гээшэб? Нютагай органуудай үүсхэл гаргуулха, продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхын, хүн зониие хангалга һайжаруулхын түлөө тэдэнэй харюусалгыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Минии һанахада, иимэ юумэ хэхэ шухала байна. Централизованноор хангадаг гуримые үлөөхэ зуураа, нютагай арга боломжын хэр зэргээр ашаглагдаһанһаань, продуктнуудые үшөө үргэн ехээр үйлэдбэрилжэ, централизованно фондоо ехэ болгохо хэрэгтэ ямар нэмэри хэһэнһээнь дулдыдуулан, али нэгэн областьдо үгтэхэ фонднуудай хэмжээе тодорхойлхо хэрэгтэй. Хубаарилгын иимэ гурим тогтообол, социализмын принципүүдтэ, хэһэн ажалайнь зэргээр хубаарилха принципүүдтэ хүсэд таараха байна.

Колхозно байгуулалтын түрүүшын шатада олзо доходуудынь хүн аминда хубаагдадаг байгаа. Тиимэ хубаарилгын таарамжагүйнь бодото байдал дээрэһээ элирэн харагдаа бэлэй. Колхозууд тиимэ гуримые буруушаагаад, олзо доходуудаа хэһэн ажалай хэмжээгээр хубаадаг болоо һэн. Хангалгын талааршье үйлэдбэриин принципые үндэһэ болгоо һаамнай, тайлбарилан хэлэбэл, үйлэдбэрилхэ арга боломжонуудаа бүри хүсэд дүүрэнээр ашаглахын тулада оронoй район бүхэнэй хэр зэргээр оролдоһыень хараада абааһаамнай, зүб болохо гэжэ һананаб.

Бэлэдхэл хэжэ гүрэндэ үгтэһэн зүйлнүүд арадай ажахые хүгжөөхэ ба ажалшадай ажана байдалые улам һайжаруулха эрилтэнүүдтэй зохилдуулагдан хубаагдаха ёһотой.

Ойро шадархи районуудай үгэдэг продуктнуудаар тунахагүй томо городуудые ба промышленна центрнүүдые хангалгада, тэрэшэлэн армиин, гадаадын худалдаа наймаанай ба гүрэнэй резервын эрилтые хангалгада гүрэнэй централизованно фондын зарим хубиие зорюулха хэрэгтэй.

Централизованно фондын бусад хуби тухайдань хэлэбэл, үйлэдбэрилхэ арга боломжонуудһаа гадна хэрэглэхэ бодото эрилтэнүүдыень хараада абажа оронoй ондоо городуудай ба районуудай дунда хубаагдаха ёһотой.

Тиимэһээ, централизованно фондо зорюулжа, нютагай хүн зоной хэрэглэмжые хангалгада зорюулжа хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын талаар республика, хизаар ба область бүхэнэй арга боломжыень тоолон гаргаха шухала болоно. Тиигэһэнэйнгээ удаа, элдэб продуктнуудай талаар районой, областиин, республикын эрилтые тоолон гаргаха, тэдэ эрилтэнүүдэйнь яажа хангагдаха ёһотойе тодорхойлхо хэрэгтэй байна. Жэшээнь, ехэнхидээ хлопок гү, али ондоошье техническэ культурануудые ургуулжа абадаг республика гү, али область хүдөө ажахын элдэб продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхэ даабаринуудаа дүүргэбэшье, тиимэ продуктнуудаар хүн зоноо хүсэд хангажа шадаагүй гээшэгшэ һаань, гүрэмнай тэрэ дутаһан хубиинь нийтын фондһоо үгэдэг.

Даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэдэг ба продуктнуудай ресурсые улам ехэ болгохо арга бэдэрдэг республиканууд, областьнууд, районуудые урмашуулха хэмжээнүүдые тодорхойлхо шухала. Нютагуудай эрхэ байдалһаа, хүн зоной тооһоо, промышленностиинь хүгжэлтын хэмжээнһээ дулдыдуулан, бэлэдхэлэй түсэбһөө гадуур абаһан продуктнуудай 50, заримдаа 70 процентые тиимэ урмашуулгын тула нютагай органуудай мэдэлдэ үлөөхэ хэрэгтэй байгаа. Түсэбһөө гадуур тэды шэнээн продукт бэлэдхэһэн районой мэдэлдэ тэрэ продуктын тиимэ хубинь үлөөгдэхэ ёһотой гэһэн шанга гурим тогтоогдохо зэргэтэй.

Зарим продуктнуудаар байгуулһан централизованно фондомнай хүн зоной эрилтые мүнөө үшөөл хүсэд ханганагүй. Тиимэ хадань, централизованно фонддо продуктнуудай оролгые бүри ехэ болгохын тула шухала бүхы хэмжээ абаха ёһотойбди. Гэхэ зуура, продуктнуудай ресурсые хубаарилха хэрэгтэ союзна, нийтэгүрэнэй централизмынь союзна республиканууудай бэсэ даалгатай зохилдуулагдаха, хизаарнууд ба областьнуудта энэ талаар зарим тэды автономно эрхэ үгтэхэ ушартай. Нэгэ талаһаа, арга боломжонууд ба үйлэдбэриин хэмжээе хараадаа абалсан, централизованно фондһоо зохихо хэмжээтэй продуктнуудые район бүхэн абажа шадаха байна. Нүгөө талаһаа, продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, нютагай хүн зониие хангалга улам һайжаруулха, энэ хэрэгтэ үргэн ехэ үүсхэл гаргаха бүхы арга боломжо район бүхэндэ олгогдоно. Арга боломжоо муугаар ашаглаһанһаа шалтагаалжа, ямар нэгэн районой хаба соогоо түсэблэһэн хэмжээтэй продуктнуудые хүсэд үйлэдбэрилжэ абаагүй һаань, тэрэнэй түлөө нютагай хүтэлбэрилэгшэд харюусаха зэргэтэй. Продуктын дуталдаа һаань—нютагай хүтэлбэрилэгшэд муугаар хүдэлмэрилһэн, мяха, тоһо, һү, хартаабха, овощь, үрэ жэмэс ба нютагтаа үйлэдбэрилдэг бусад продуктнуудаар хүн зоной эрилтые хүсэд хангаха нэмэлтэ резервнүүдые муугаар бэдэрһэн удхатай болоно. Тиимэ ушарай тохёолдоо һаань, союзна органууд фонд үгэнэгүй гэхэ мэтээр нютагай хүтэлбэрилэгшэдэй шалтаха аргань һалаха байна.

Иимэ принцип бэелүүлэгдээ һаа, централизациие сахихын хажуугаар, нютагайхидай үүсхэлые ехэ болгоходо, мүн зондо хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые, промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эдүүдые ехээр сугларуулан нөөхэдэ туһалхань дамжаггүй.

Хүдөө ажахын продуктнуудаар хангалгын хэрэг һайжаруулхын тулада хараалагдаһан хэмжээнүүд хадаа газарай гектараар тодорхойлдог принципые үндэһэ болгогшо бэлэдхэлэй системые хубилгаха гэһэн удхатай бэшэ юм. Колхозно таряашад тушаа гүрэнэй баримталдаг экономическа хараа шугамай зүбөөр тодорхойлогдодог, колхозуудай интересүүдтэй арадниитын интересүүдэй зүбөөр тааралдадаг бэлэдхэлэй энэ принципые сэхэ шууд бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Газарай гектараар тодорхойлдог принцип хадаа сагай уларилай ба хүрьһэнэй ямар байһые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын тусхайта зононуудай экономическа арга боломжые үндэһэ болгон, гүрэнэй үмэнэ колхозуудай дүүргэхэ уялгануудай тааруу байхаар хараалдаг. Мяха, һү, нооһо ба малажалай ондоошье продуктнууд, түүхэй эдүүдые уялгата ёһоор тушааха нормонуудые газарай гектараар тодорхойлдогнай зүб байна, тэрээниие шууд сахиха хэрэгтэй. Уялгата ёһоор, тушаагдаха хүдөө ажахын продукциин хэмжээе тоолон тодорхойлходоо, мүн гүрэнэй худалдан абаха зүйлнүүдэй хэмжээе тодорхойлходоо (энэнь мүнөө малажалай продуктнуудые худалдан абалгын удельнэ хэмжээнэй ниитэ дээрээ нилээд ургахатай хамта илангаяа шухала болоо) тус принципые сахиха ёһотойбди.

Малажалай продуктнуудые бэлэдхэлгын ба худалдан абалгын хэрэгые эмхидхэхэдээ, товарна продукциингаа эрид шууд ургахые колхоз бүхэнэй хүсэдэг байхаар эмхидхэхэ хэрэгтэй. Худалдагдаха зүйлнүүдые хараалһан түсэбүүдтэй тааруу байхын, түрүү колхозуудта үлүү ехэ түсэбүүдэй үгтэхэгүйн, тиимэ колхозуудай хохидохогүйн хойноһоо хинан хараха хэрэгтэй. Малажалайнгаа продуктнуудые тушааха ба худалдаха түсэбүүдые колхозуудай амжалтатайгаар дүүргэхэ, зарим продуктаа колхозно рыногууд дээрэ худалдаха аргатай байхаар эрхэ байдал хангаха шухала. Бэлэдхэл эрхилэгшэд 1954 он дотор гүрэндэ продуктнуудые худалдан абахадаа газарай гектараар тодорхойлдог принципһээ хадуурһан, олохон ушарта худалдан абалгын нормонуудые колхозуудта өөһэдын дураар тогтооһон байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиигэһэнһээнь шалтагаалан түрүү колхозуудые хохидуулдаг хуушанай хараа шугам баримталагдаа.

Партиин заабаринуудые эбдэһэн хүдэлмэрилэгшэдтэ гурим мэдүүлхэ хэрэгтэй. Малажалай шухала продуктнуудые (нооһон ба түүхэй арһанһаа бэшые) худалдан абаха түсэб уялгата тушаалгын түсэбтэй адли хэмжээтэйгээр районой колхозуудта хүргэгдэхэ ёһотой.

Партиин, советскэ ба бэлэдхэлэй органуудай зорилго юуб гэхэдэ, газарай гектараар тодорхойлдог принципые наринаар сахижа, малажалай продуктнуудые уялгата ёһоор тушаалгын, натура түлбэриин түсэбүүдые, мүн худалдан абалгын түсэбүүдые зайлашагүй дүүргэхэ ябадал хангаха шухала. Мүнөө жэлдэ малажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдан абалгын хэмжээн — бэлэдхэлэй организацинуудта ба колхозуудта шэнэ хэрэг болохо байна. Тус хэмжээ-ябуулгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада, хүтэлбэрсэ эрид шууд һайжаруулха хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Бэлэдхэл эрхилдэг аппарадай мүнөөнэйнь структура ехэхэн дутуунуудтай байна. Бэлэдхэл эрхилдэг аппарат хэтэрхэй ехэ байһаар. Бэлэдхэлэй министерствоһээ гадна, Мяханай ба һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерство, Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерство, Үргэн хэрэглэлэй эд бараануудай министерство ба Центросоюз хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлсэдэг байха юм.

Бэлэдхэл эрхилдэг аппарадай гол хубинь элдэбын инспекторнууд, агентнууд, этигэмжэтэд ба тэдэнэй туһалагшанарһаа бүридэдэг, тэдэнэр хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, хадагалха ба хэрэглэгшэдтэнь хүргэхэ хэрэгтэ хабаардаггүй хүнүүд болоно.

Тэрээнһээ гадна, эд хэрэглэгшэдэй коопераци Мяханай ба һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерствын контрагент боложо колхозуудһаа малнуудые ба шубуудые худалдан абалгада хабаадалсадаг, тиигээд худалдан абтаһан ба гүрэнэй ресурсда тушаагдаһан малнуудай, шубуудай үнэ сэнгэй 14,8 процентын хэмжээтэй нэмэри түлөөһэ абадаг юм. Тэрэнэй 5 процент хүрэтэрхинь эд хэрэглэгшэдэй кооперациин штатнабэшэ бэлэдхэлшэдтэ, договор бэшэжэ баталуулха үүргэ дүүргэдэг хүнүүдтэ үгтэдэг байна.

Олохон бэлэдхэлшэд колхозуудһаа малнуудые худалдан абабашье, тэдэнэйнгээ хараа бараае харадаггүй, тэдэ малнуудые абаашаха ябадал эрхилдэггүй, тиимэ мүртөө ехэнэг мүнгэ абадаг байха юм. Полтавска областиин Лубенскэ районой Жлановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Кочубей иимэ баримта мэдээсээ гэбэл: мал худалдан абагша Стеценко нёдондо августын эхээр энэ колхозой правлениидэ орожо ерээд, договоройнгоо ёһоор хэзээ, хэды моридые бэлэдхэлэй пунктда абаашаха ёһотойбта гэжэ асууһан байгаа. Ойрын сагаар моридынай абаашагдаха гэһэн харюу абаад гэртээ хариһаар, тэрэ бэлэдхэлшэ дахинаа колхоздо бусажа ерээгүй. Тэрэ һүбэлгэн бэлэдхэлшэ колхозой правлениидэ орожо хахад часай турша соо һууһан аад, колхозой тушааһан моридой түлөө «шагнал болгон» 5.039 түхэриг мүнгэ абаһаниинь артелиин правлениидэ уданшьегүй мэдэгдээ. Бэлэдхэл эрхилдэг организацинуудта энэ мэтын жэгшүүритэй ушарнууд хэды шэнээн тохёолдодог бэ!

Бэлэдхэлэй органуудай структурань хүдөө ажахыдахи мүнөөнэй байдалда, бэлэдхэл эрхилдэг организацинуудай зорилгонуудта таарахагүй байна. Мүнөө сагта бэлэдхэл хэдэг хүн ямар байха зэргэтэйб? Энэмнай һуурин газарнуудта бэсэрээ ябажа, үмсын ажалтай таряашадһаа мал, арһа, шубуунай хөөбэр ба нооһо худалдан абадаг урдын бэлэдхэлшэ бэшэ ха юм. Мүнөөнэй бэлэдхэлшэ тиимэ юумэ хэдэггүй бшуу. Тэрэ хүн гол түлэбтөө документнүүдые бэшэдэг, уялгануудые барюулдаг, договор баталдаг байха юм. Мүнөөнэй системын бэлэдхэлэй аппарат бэлэдхэл эмхидхэлгын түлөө харюусалга сэхэ даадаггүй байна. Бэлэдхэлэй түлөө харюусалгые уполминзаг даадаг гэжэ тоологдодог, теэд уполминзаг мүнөөнэй эрхэ байдалда бэлэдхэлэй хүдэлмэриин һайнаар гү, али муугаар үнгэргэгдэһые жэлэй эсэстэл хэлэжэ шадаха байна.

Уполминзаг колхозуудтахи ба совхозуудтахи бэлэдхэлэй хэрэгтэ жэлэй турша соо биратай нүлөө үзүүлжэ шадахагүй байна, яахадааб гэхэдэ — бүхы техникэ, материальна хамаг хэрэгсэлнүүд МТС-үүдтэ ба совхозуудта байдаг бшуу.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ ябадал — гол шухала зорилго болоно. Тиимэ продуктнуудай үйлэдбэрилэгдөөгүй һаань, ямаршье бэлэдхэлшэ туһа хүргэжэ шадахагүй. Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ хүдэлмэри бүри һайнаар эмхидхэхэ, бэлэдхэл эрхилдэг аппарадһаа сүлөөрһэн хүнүүдые үйлэдбэриин газарнуудта эльгээхэ шухала.

Мүнөө хүдөө нютагуудаар бэлэдхэл эмхидхэлгын түлөө хэн харюусаха ёһотойб? Минии һанахада, колхозуудһаа хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэн абалгын түлөө харюусалгые машинно-тракторна станцинууд, ондоогоор хэлэбэл, тэдэ продуктнуудые бии болгохо хэрэгтэ шиидхэхы нүлөө үзүүлдэг газарнууд түбхын түрүүн дааха ёһотой.

Энэ хэрэг МТС-үүдэй уялга бэшэ гээшэ, МТС-үүд хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ зорилготой юм гээд хэлэжэ магад. Теэд, хүдөө ажахын продуктнуудые юрэл бии болгохын тулада бэшэ, харин ажалшадай эрилтые хангахын тулада үйлэдбэрилдэг бэзэбди. Тиимэл хадань, МТС-эй директор, МТС-эй бүхы хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын түлөө харюусахаһаа гадна, мүн тэдэ продуктнуудые бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын түлөө харюусаха ёһотой болоно. МТС-эй туһаламжагүйгөөр колхоз газараа хаһа саг сооhь хахалжа, тарижа, тарилгаяа элдүүрилжэ ба ургасаяа хуряажа шадахагүй. Кадрнууд, техникэ—комбайннууд, тракторнууд, автомобильнууд МТС-эй мэдэлдэ байдаг, тиигээд тэдэнь лэ хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын хуби заяае, тиимэ болохолоороо тэдэ продуктнуудые бэлэдхэхэ хэрэгэй хуби заяае шиидхэдэг бшуу. Комбайнай хүдэлөөгүй һаань, автотранспортын хүдэлөөгүй һаань, орооһо таряа сэбэрлэхэ, хатааха ябадалай хангагдаагүй һаань, үйлэдбэрилэгшын ба хэрэглэгшын хоорондо дэмы зайгуултахаһаа, юушье бүтээнгүйгөөр талинхаһаа ондоо юумэ бэлэдхэлшын хубида үлэхэгүй байна.

Машинно-тракторна станци хадаа хүдөө ажахыдахи манай бата хэрэм байха ёһотой. МТС-үүд, колхозууд ба совхозууд хүдөө ажахыдахи материальна үнэтэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг гол газарнууд мүн болоно.

Тиимэһээ, мүнөө хүдөө ажахын гол продуктнуудые үйлэдбэрилгын хуби заяае шиидхэдэг болоһон туладаа, машинно-тракторна станцинууд колхозуудтахи бэлэдхэлэй түлөө харюусалгые даажа шадаха гэһэн тобшолол гарана. МТС-эй директор ба бүхы хүдэлмэрилэгшэд бэлэдхэлэй түсэб дүүргэхэ эрхэ байдалые үйлэдбэри дээрэ хангахаар хүдэлмэреэ эмхидхэхэ уялгатай. МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд, түрүүшын ээлжээндэ агрономууд тарялангай газарые хаһа саг сооhь хахалхэ, хаһа саг сооhь тариха, хаһа саг сооhь элдүүрилхэ, ургаса хуряаха, гүрэнэй үмэнэ уялгануудаа хүсэд бүрин дүүргэхэ ябадал хангаха ёһотой. Малажал тушаа мүн тиигэжэл хэлэхээр байна. МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа зоотехнигүүд шухала тоотой малнуудые колхозуудта бии болгохын тула, малнуудые тэжээлээр хангахын тула, малнуудай харууһа һайнаар эмхидхэхын тула, малай ашаг шэмэ үгэлгын, гүрэндэ малажалай продуктнуудые тушаалгын түсэб заабол дүүргэхын тула шухала хэмжээнүүдые саг дары абаха уялгатай.

Орооһо таряа тушаажа абадаг, хадагалдаг ба шанаржуулдаг, тэрэшэлэн малажалай продукци буйлуулдаг организацинууд юу хэхэб? — гээд асуужа магад. Тэдэ организацинууд үлэхэ ёһотой, гэбэшье бэлэдхэлэй системые бүхы дээрэнь нилээд сомордхохо хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэдэг системые иигэжэ шэнэдхэн һайжаруулбал, хүн зониие хангалгын түлөө Хүдөө ажахын министерствын харюусалгые ехэ болголгодо туһалха һэн. Мүнөө Хүдөө ажахын министерствые абаад үзэбэл, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ бэлэдхэлгын түлөө харюусадаггүй байна. Тарилгын түсэбүүдые культурануудай талаарнь дүүргээл һаа, ургасые хаһа саг сооhь хуряагаал һаа—хэрэгнай бүтэхэ, теэд продуктнуудые бэлэдхэлгын ямараар эмхидхэгдэхэнь манда хамаатай бэшэ гэжэ тус министерство тоолодог байха юм.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум дээрэ 1955 оной январиин 25-да нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэл

(Үргэлжэлэл)

Хүдөө ажахын министерство, тэрэшэлэн Совхозуудай министерство хүдөө ажахыда үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы продуктнуудай талаар ороной экономическа район бүхэнэй эрилтэнүүдые һайн мэдэхэ, магад ехэ промышленностьтай үсөөхэн тоото районуудһаа бэшэнэй, мүн сагай уларилһаа шалтагаалан үйлэдбэрилхэнь бэрхэтэй гү, али экономическа талаараа ашагүй зарим продукциһаа бэшээр бүхы эрилтэнүүдые нютаг дээрээ хүсэд хангаха хэмжээ абаха ёһотой.

Бэлэдхэлэй гү, али худалдан абалгын ехээр ургаһан дээрэһээ, һү, мяха ба үндэгэ тушаан абадаг, хадагалдаг, буйлуулдаг ба зөөдэг газарнуудые, техническэ базануудые үргэдхэхэ, шэнэ ба хуушан заводуудай, тушаан абадаг ба буйлуулдаг пунктнуудай техническэ зэбсэглэлгые эрид һайжаруулха, мяханай ба һүнэй продуктнуудые зөөдэг вагонуудай, гол мүрэнэй суднануудай тусхай паркые үргэдхэхэ, амһартануудые бүри олоор бүтээн гаргадаг болохо шухала. Шэнэ предприятинуудые барихадаа — энэ хэрэгтэхи дутуунуудые анхаралдаа абаха, ехээр хүгжэһэн малажалтай районуудта мяханай комбинадуудые бариха шухала.

Малажалай продуктнуудые бэлэдхэлгын хэрэг эмхидхэхын ба тэдэ продуктнуудаар хангадаг системые һайжаруулхын тулада шухала болоһон зарим тэды асуудалнууд нимэ байна.

Хүдөө ажахые бүри һайнаар хүтэлбэрилхэ тухай, хүдөө нютагуудтахи партийно-политическэ хүдэлмэри тухай

Нүхэдүүд! Хүдөө ажахын үйлэдбэрие хэлбэрииэгүйгөөр хүгжөөхэ материальна ба эмхидхэлэй арга нүхэсэлнүүдэй бии болоод байгаа мүнөө үедэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай зүгһөө хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын хэмжээнһээ, манай кадрнуудай эдэбхи үүсхэлһээ, ажал хэхэ шадабариһаа, Парти, Правительствын шиидхэбэринүүдые тэдэ органуудай бэелүүлжэ шадаха шадабариһаа бүхы юумэн булта гү, али бултадаа шахуу дулдыдана.

Ажахын байгуулалтые хүтэлбэрилхэдөө нэгэл янзаар, ёһо тэдыгээр, тусгаар харюусалгагүйгөөр хүтэлбэрилжэ болохогүй, хүтэлбэрилгые общественэ материальна баялиг гаргагдадаг үйлэдбэридэ сэхэ шууд дүтэ болгохо шухала гэжэ Владимир Ильич Ленин нэгэнтэ бэшэ заагаа һэн.

Ленинэй зааһан заабаринуудые эшэ үндэһэ болгон, партиин Центральна Комитет хүдөө ажахын хүтэлбэрилгые һайжаруулха хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые һүүлэй үедэ бэелүүлээ. Партиин хүдөөгэй райкомуудай хүдэлмэри шэнэдхэн табигдаа, үйлэдбэридэ тэдэнэй бүри ехээр нүлөөлдэг болохын тула МТС-үүдэй зононуудта райкомуудай инструкторска группанууд байгуулагдаа. Республиканска, областной органуудай ба эмхи зургаануудай мэргэжэлтэй кадрнууд эльгээгдэжэ, партиин районно комитедүүд, районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд бэхижүүлэгдээ. Социалистическэ гүрэнэй зүгһөө колхозуудые хүтэлбэрилхэ шухалын шухала пунктнууд болодог машинно-тракторна станцинуудай үүргэ дээшэлээ. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай зүб байһание үнгэрһэн жэлэй дүй дүршэл тон элеэр гэршэлэн харуулаа.

Колхозуудые, машинно-тракторна станцинуудые, совхозуудые хүтэлбэрилгэ һүүлэй үедэ зарим тэды һайжарһан байна. Партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахыда анхаралаа бүри ехээр табидаг, колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай хүдэлмэрие улам тодорхойгоор мэдэдэг болоо.

Хүдөө ажахын министерствонүүдэй структура тухай нэгэ хэдэн ажаглалтанууд

КПСС-эй ЦК-гэй түрүүшын Пленумүүдэй ёһоор хүдөө ажахын министерствонүүдэй аппарадые шэнэдхэн табиха тушаа зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ, отчёт тоосоо үсөөн үгтэдэг болоо, хүдөө ажахын органуудһаа олохон мэргэжэлтэд машинно-тракторна станцинуудта, колхозуудта, совхозуудта хүдэлмэрилхөөр эльгээгдээ.

Гэбэшье, хүдөө ажахын министерствонүүдэй структура айхабтар ехэ байһан зандаа байна, бюрократ-хойрог зүйлнүүд тэндэ үшөөл олон бии. Хүдөө ажахын органуудай аппарат соохи канцеляриин хүдэлмэридэ олон тоото мэргэжэлтэдэй хүсэ шадал зорюулагдана. Тэдэ мэргэжэлтэд туһатай юумэ хэхын орондо, приказуудые, элдэб янзын заабаринуудые бэшэжэ, материал суглуулжа, сагаа барана. Хүдөө ажахын органуудай аппарат обоо собоо бэшэг саарһа бии болгожо, элдэб янзын заабаринуудые уншажа, тэдэндэ харюу үгэхые баадхан, жиирэй олохон хүдэлмэрилэгшэдые практическа хэрэгһээнь һаатуулна.

Нютагуудтай тус аппарадай холбоонь түрүүшынхидээл адляар һула байна, ороной ондо ондоо зононуудай арга боломжонуудай онсо илгаань хүсэд һайнаар хараада абтанагүй, түрүү дүй дүршэл пропагандалха ба нэбтэрүүлхэ хэрэг удааруулагдана.

Хүдөө ажахын министерствонүүдэй аппарадай мүнөөнэй структурын байхада, хүдөө ажахын зарим һалбаринуудай хүгжэлгые, гол культурануудай тарилгые хүтэлбэрилхэ хэрэг тусгаар харюусалгагүй болгогдонхой, элдэб управленинүүдээр ба таһагуудаар тараагданхай байна. Энээнэй эсэстэ гол культуранууд, мүн хүдөө ажахын тус тус һалбаринуудшье һулаар шэнжэлэгдэнэ, эдэ һалбаринуудай хүгжэхэ гол шухала асуудалнуудые министерствонүүдэй, тэдэнэй нютагай органуудай анхаралдаа абадаггүй ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Ажабайдалһаа Хүдөө ажахын министерствын структурын хэр зэргэ ехээр таһараад байһание нимэ жэшээ дээрэ харуулхада болоно. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум хадаа хартаабха болон овоць ехээр үйлэдбэрилдэг болохо зорилго табиһан байна. Энэ хадаа имагта шухала зорилго мүн. Гэхэтэй хамта, тус асуудалнууд хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэридэ бага һуури эзэлнэ. Манайда хартаабха тухай ехэ хэлсэдэг болоо, теэд бодото үрэ дүнгынь тэрэ хөөрэлдөөнэй зэргээр ехэ болоногүй, заримдаа миил хооһон шашалдаан болошоно. Жэшээлхэдэ, квадратно-гнездовой аргаар хартаабха тариха тухай заабари үгтэнэ. Энээнииє булта халуунаар һайшаан, зүбшөөнэ, дабтана. Квадратно-гнездовой аргаар тарихада туһатай гэжэ хөөрэлдэдэг хүнүүд колхоз, совхоз бүхэндэ хэды хэдыгээрээшье олдохо гээшэ ха. Теэд хүнүүдые сэхэ үйлэдбэри дээрэнь эмхидхэдэг, тэдэнииє семинар гү, али курса болохо үедэ һургахаһаа гадна, тарилга, элдүүрилгэ, хуряалгада бэлэдхэлые харуулжа байгаад, поли дээрэ һургадаг хүдэлмэрилэгшэдэй үшөөл үсөөн байһаниинь гэмшэлтэй. Хэрбээ тиигэдэг байгаа һаа, хэрбээ нютагуудтахи организацинуудна энэ хэрэгэй түлөө ёһотой һайнаар тэмсээ һаа хартаабха бүри ехээр ургуулдаг болохо зорилго нэгэ жэл соо шиидхэгдэхэ һэн.

Хартаабха, овоць үйлэдбэрилгые зүбөөр эмхидхэхын тула, хүдөө ажахын органуудай зүгһөө энэ хэрэгэй хүтэлбэрилгын тусгаар харюусалгагүй болгогдоһон ябадалда эсэс табихын тула, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство дотор энэ культура мэдэдэг, хүндэтэй найдабаритай хүдэлмэрилэгшые агрономууд-инспекторнүүдэй группатайгаар табиха хэрэгтэй. Тэдэнэр тус һалбарие хүсэд һайнаар мэдэдэг, ехэ мэргэжэлтэй хүнүүд байха ёһотой. Энэ гурим баримталан, Хүдөө ажахын министерствын структурые зохёохо шухала.

Даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө сүм харюусаха, ехэ эрхэтэй болгогдоһон томо хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын тон шухала һалбаринуудые хүгжөөхэ асуудалнуудые министерство дотор эрхилхэ гээшэ эгээн шухала байна. Тэдэ хүдэлмэрилэгшэд ороной тус тус зононуудые хараадаа абажа, хүдөө ажахын тусгаар һалбаринуудые хүгжөөхэ тухай, хүдөө ажахын продуктнуудай товарна үйлэдбэрилгые ехэ болгохо тухай Парти, Правительствын директивэнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүдэлмэриин эмхидхэлшэдынь болохо ёһотой.

Хүдөө ажахын органуудтахи мэргэжэлтэд-инспекторнүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Канцеляри соо бэшэг саарһа бэшээд лэ һуудаггүй, харин эмхидхэлэй ёһотой хүдэлмэри хэдэг, өөрынгөө хэрэгтэ дуратай, шадамар, бэрхэ, эршэтэй, шанга зоригтой мэргэжэлтэдые инспекторнүүд болгохо ёһотой. Колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудтахи хэрэгые шалгаха, хинаха, эмхидхэхэ, түрүү дүй дүршэлые, наукын туйлалтануудые согсолон харуулжа, оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэ гээшэ—инспекторнүүдэй хүдэлмэриин гол шухала зүйлынь болоно.

Хүдөө ажахын областной управленинүүд дотор өөһэдтөө даалгагдаһан МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө харюусаха мэргэжэлтэдэй группанууд байха ёһотой. МТС-үүдтэхи мэргэжэлтэд болбол тус райондо хүдөө ажахын ямар культурануудай ехэнхидээ таригдадагые һайса мэдэхэ зэргэтэй. Колхоз дотор тусгаар харюусалгагүй ябадал мүн лэ гаргагдаха ёһогүй: артелиин правлениин гэшүүдэй дундаһаа гү, эндэшье эмхидхэлшэд байха ёһотой. Эдэнэр таряанажалай ба малажалай хүгжэлтын түлөө харюусаха байна.

Хүдөө ажахын министерствонүүдэй, тэдэнэй нютагай органуудай хүдэлмэрие иигэжэ эмхидхээ һаа, экономическа тус тус районуудай онсо илгаае хараадаа абажа, таряанажалай ба малажалай гол һалбаринуудай хүгжэлтые бүри оперативнаар, хэрэг ушараа мэдэжэ хүтэлбэрилхэ аргатай болохо байнабди.

Хүдөө ажахын министерствонүүдэй аппарадай ажал-ябуулгые һайжаруулха хүдэлмэри түр зуурын кампани бэшэ юм, энэ хүдэлмэри саг үргэлжэ, сухаришагүйгөөр хэгдэжэ байха ёһотой.

(Түгэсхэлынь удаадахи номерто гараха)

Индидэ металлургическа завод бариха тухай Советско-Индийскэ Хэлсээн

Советскэ ба Индийскэ Талануудай хоорондо Делидэ хэлсээнүүдэй амжалтатайгаар хэгдэжэ дүүрэһэнэй эсэстэ жэл соогоо 1 миллион тонно булад гаргажа шадаха металлургическа комплектно заводые, заводой хүсые үргэдхэлгые хангахаар, Индидэ бариха тухай СССР-эй Правительствын ба Индиин Правительствын хоорондо 1955 оной февралиин 2-то Хэлсээн баталагдаба.

Завод хадаа коксово, доменно, булад хайлуулдаг, прокатна гол цехүүдһээ, агломерационно установконуудһаа, бусад хамһабариин цехүүдһээ болон барилгануудһаа бүридэхэ юм.

Коксово 3 батарейһээ, доменно 2 пээшэнһээ, мартеновскэ 2 пээшэнһээ болон блюмингһээ бүридэхэ заводой түрүүшын ээлжээн 1958 оной эсэс хүрэтэр, үлэгшэ цехүүдынь—1959 оной эсэс хүрэтэр ашаглалгада үгтэхэ болоно.

Хэлсээнэй ёһоор советскэ организацинууд проектнэ хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ, шухала түхеэрэлгэнүүдые бүтээгээд Индидэ үгэхэ, хабсаралгын хүдэлмэрие болон түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада үгэлгые оруулалсан заводые барилгын техническэ хүтэлбэрилгые бэелүүлхэ байна.

Заводые проектировалэлгэ, барилга болон ашаглалгада үгэлтэй холбоотой хүдэлмэри бэелүүлхын тулада хэрэгтэй болохо мэргэжэлтэдые советскэ организацинууд Индидэ эльгээхэ, индийскэ хүдэлмэрилэгшэдые Индидэнь, мүн Советскэ Союзда һургалгые өөһэдтөө даажа абаха байна. Тэрээнһээ гадна, СССР-эй металлургическа заводуудтай, металлургическа түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг предприятинуудтай танилсаха арга боломжо индийскэ мэргэжэлтэдтэ олгогдохо байна.

Түхеэрэлгэнүүдэй зарим хубиие ба металлургическа завод барихын тулада хэрэглэгдэхэ материалнуудые үйлэдбэрилгэдэ индийскэ промышленностиие эгээн ехээр хэрэглэхэ ябадал Хэлсээнэй ёһоор хараалагдана.

Завод барилгые захиргаанай талаар хүтэлбэрилгые индийскэ организацинууд бэедээ даажа абаха, бэлэдхэлэй хүдэлмэри бэелүүлхэ ба барилгые материалнууд болон хүдэлмэриин хүсөөр хангаха байна.

Завод барилгатай дашарамдуулан Советскэ Правительство хадаа Индиин Правительствода 12 жэлэй болзороор урьһаламжа үгэхэ байна.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

СОЮЗАЙ СОВЕДТЭ

Февралиин 4-дэ Москвада, Кремлевско Ехэ ордон соо СССР-эй дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлээ.

Союзай Соведэй хоёрдохи заседани үглөөнэй арбан часта нээгдэһэн байна.

Түрүүлэгшын столой саана—Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ ба тэрэнэй орлогшонор. Правительствын ложонуудта— парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд, министрнүүд.

Түрүүлэгшээр һууһан депутат **А. П. Волков** нэмэлтэ элидхэл хэхынь тула Бюджетнэ комиссиин Түрүүлэгшэ **И. С. Сениндэ** үгэ үгэбэ.

Бюджедэй статья, тоо бүхэн социалистическэ үйлэдбэрие үргэдхэхын, манай арадай материальна ажана ба культурна байдалай хэмжээе саашадань һайжаруулхын түлөө парти, правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ мүн болоно.

СССР-эй Гүрэнэй 1955 оной бюджет арадай ажахын түсэбтэй сүм тааралдуулан, зүбөөр табигдаа гэжэ бюджетнэ комисси тоолоно, тэрэниие нимэ заһабаритайгаар баталхые дурадхана. Бюджедэй доходые 629,4 миллион түхэригөөр ехэ болгохо, тиихэдэ гаргашын талаар СССР-эй Нефтяной промышленностиин министерствын капитальна вложенидэ мүнгэ һомологые 23,2 миллион түхэригөөр бага болгохо гэжэ дурадхагдана. Тэрэшэлэн һургуулинуудые капитальнаар заһабарилга ба түхеэрэлгэдэ хэгдэхэ гаргашые 100 миллион түхэригөөр ехэ болгожо болохо гэжэ бюджедые комисси тоолоно.

Гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа СССР-эй Финансын министерствын нягта һайнаар, оперативнаар хүдэлмэрилһэнһөө ниилээд дулдыдаха юм гэжэ депутат Сенин үгынгөө түгэсхэл дээрэ тэмдэглэбэ. СССР-эй Финансын министерство, нютагуудтахи финансова органууд оперативнаар хүдэлдэг болохо, предприятинууд, барилганууд, транспортна болон худалдаа наймаанай организацинуудай экономикые гүнзэгыгөөр мэдэхэ, арадай ажахын бүхы һалбарида бии байһан доторой резервүүдые элирүүлхэ ба ашаглаха ёһотой.

Һүүлээрнь Союзай Совет СССР-эй Гүрэнэй 1955 оной бюджет тухай, 1953 оной бюджедые дүүргэлтэ тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Депутат **Л. И. Брежневтэ** (Казахска ССР) үгэ үгтэнэ. Гүрэнэй 1955 оной бюджедэй проект хадаа советскэ гүрэнэй хүсэ шадалай, зохёон байгуулхы хүсэнүүдэй ургаһые харуулна, арадай ажахын бүхы һалбарие дэбжээлгын үндэһэ һуури болохо хүндэ индустрие хүгжөөхэ гээшэ гол зорилго мүн гэжэ һургадаг Коммунистическэ партиин политикада сүм тааралдана.

Нёдондонойхитой сасуулхада, Казахска республикын бюджедэй хоёр дахин шахуугаар ургаһан тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Брежнев шэнэ ба боро газар ашаглалгын зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Ерэхэ жэлдэ Казахстанда тарилгын талмай 27 миллион гектар, тэрэ тоодо ороoһото культурануудай талмай 23 миллион гектар болохо байна. Мүнөө жэлдэ ороoһо таряанай 250 томо совхозууд нэмэжэ эмхидхэгдэхэнь. Тэрэшэлэн малажалай талаар республикын урда ехэхэн зорилго табигданхай.

Шэнэ ба боро газар ашаглалгын районуудта культурна хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар үшөөл бага юумэ хэгдээ гэжэ нүхэр Брежнев СССР-эй Культурын министерствые шүүмжэлбэ.

Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Белоруссиин партийна ба советскэ органууд республикаяа саашадань индустриализацилха талаар ехэхэн хүдэлмэри хээ гэжэ депутат **Р. И. Козлов** (Белорусска ССР) хэлэбэ. 1954 ондо Белоруссиин промышленность валовой продукци гаргаха гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэ.

Республика дотор ниитын малажал хүгжөөлгын гээгдэл тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Козлов тэжээлэй базые үргэдхэлгэдэ, фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилгада зохихо анхарал хандуулагданагүй, малай харууһалгада ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ тэмдэглэбэ. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжотой гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Депутат **М. С. Гречуха** (Украинска ССР) республика дотороо хүндэ индустриин хүгжэжэ байһан тухай хэлэбэ. 1950 онтой сасуулхада, металлургическа промышленность нёдондо шэрэм шудхалгые 60 процент, булад—83, прокат гаргалгые—75 процент ехэ болгоо. Хүндэ промышленностиин хүгжэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ арадай ажахын бусадшье һалбаринууд дэбжэнэ. Гэхэ зуура, зарим министерствонүүд ба зургаанууд хүдэлмэрээ шэнэдхэн табингүй, урдынхяараа хүтэлбэрилнэ, предприяти бүхэнэй байдалые мэдэнэгүй, тэдээндэ саг соонь туһаламжа үзүүлнэгүй. Тэрэнэй эсэстэ зарим предприятинууд үйлэдбэриингөө программые дүүргэнэгүй, шанар муутай продукци гаргана гэжэ нүхэр Гречуха тэмдэглэбэ.

Депутат **П. П. Лобанов** (РСФС[illegible]) республикын хүдөө ажахые х[illegible] жөөлгын асуудалнууд тухай хэ[illegible] бэ. РСФСР-эй колхозууд болон с[illegible] хозууд мүнөө жэлдэ 10 миллион [illegible] хуу гектар, 1956 ондо 14 милл[illegible] гектарһаа бага бэшэ шэнэ ба б[illegible] газарта тарилга хэхэ юм.

Хүдөө ажахын продукци үйлэд[illegible] рилгые дээшэлүүлхэ гэһэн ехэ [illegible] рилгые дүүргэлгэ хадаа МТС-үү[illegible] хүдэлмэрие һайжаруулһанһаа [illegible] лээд ехээр дулдыдаха юм гэжэ [illegible] хэр Лобанов хэлэнэ. МТС-үүдэй [illegible] дэлмэриин гол дутагдалынь юуб[illegible] хэдэ, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд [illegible] мэргэжэлтэд өөһэдынгөө хүдэл[illegible] риин дүнгүүдэй түлөө, хамтын га[illegible] рай гектар бүриһөө ороoһо тар[illegible] най болон малажалай продуктну[illegible] дай ехээр абтахын түлөө үшөөл [illegible] сэд харюусадаггүй байна. Машин[illegible] нуудай техническэ харууһалга м[illegible] гаар хэһэнэй эсэстэ трактористу[illegible] болон комбайнернуудай ниилээд о[illegible] ниинь халаанайнгаа нормонууд[illegible] дүүргэнэгүй.

Нүхэр Лобанов Гүрэнэй бюдж[illegible] баталха тухай дурадхалые тэрэш[illegible] лэн дэмжэбэ.

Республикын арадай ажахын [illegible] культурна байгуулалтын бүхы һ[illegible] барида амжалтануудай туйлагдаба[illegible] шье, ехэхэн дутагдалнууд бии гэ[illegible] депутат **Г. Д. Джавахишвили** (Гр[illegible] зинска ССР) тэмдэглэбэ. Үнгэрэг[illegible] жэлдэ зарим предприятинууд, пр[illegible] мышленностиин зарим һалбарину[illegible] үйлэдбэриингөө түсэбые дүүргээгү[illegible] ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ [illegible] продукциин өөрынь үние химдару[illegible] ха тон ехэ резервэсэ гүйсэд хэрэгл[illegible] гүй. Хэрбээ барилгын материалну[illegible] дые шэрэлгэ СССР-эй Ой модон[illegible] промышленностиин министерствы[illegible] ба Харгы замай министерствын ха[illegible] гаа һаань, капитальна барилгын т[illegible] сэбые дүүргэлгэдэ республикамна[illegible] бүри һайн үрэ дүн туйлажа шадах[illegible] байгаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэ[illegible] СССР-эй Верховно Соведэй нэгэд[illegible] хи сесси дээрэ СССР-эй Ой модон[illegible] промышленностиин министр нүхэ[illegible] Орлов ой модоной промышленно[illegible] тиин гээгдэлые усадхахын түл[illegible] хамаг хүсэеэ элсүүлхэб гэжэ на[illegible] дуулаа һэн. Гэхэтэй хамта, өөрьы[illegible] гөө найдуулгые тэрэ дүүргээгүй.

Үглөөнэй заседани дээрэ тэрэш[illegible] лэн депутадууд **А. Суркулов** (К[illegible] гизскэ ССР), **И. Т. Гришин** (Ст[illegible] линградска область), **И. Баба**[illegible] (Туркменскэ ССР) үгэ хэлээ.

Союзай Соведэй удаадахи засед[illegible] ни февралиин 5-да, үдэрэй 4 час[illegible] болохо.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

Уржадэр, февралиин 4-дэ, үдэрэй дүрбэн часта Кремлёвско Ехэ ордон соо Национальностьнуудай Соведэй хоёрдохи заседани эхилээ. Түрүүлэгшын столой саана Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Т. Лацис,** тэрэнэй орлогшонор һуубад. Правительственна ложонуудта парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд, министрнүүд һуугаа.

Нэмэлтэ элидхэл хэхын тулада Палатын Бюджетнэ комиссиин Түрүүлэгшэ депутат **А. М. Сафроновто** үгэ үгтөө.

СССР-эй 1955 оной Гүрэнэй бюджедэй проект хадаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, хамагай түрүүндэ, манай Эхэ ороной социалистическэ экономикын ба хүсэ шадалай үндэһэ һуури болгошо хүндэ индустрие хүгжөөлгэдэ советскэ гүрэнэй амжаһан асари ехэ туйлалтануудые харуулна. Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комисси хадаа тэрэнэй оруулһан заһабаринуудые хараадаа абалсан, СССР-эй Гүрэнэй бюджедые баталхые дурадхана гэжэ тэрэ хэлээ.

Депутат Сафронов бюджедэй зарим статьянууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Союзна респубикануудай бюджедүүдэй 1954 онойхитой сасуулбал 6,4 процентээр нэмэһые тэрэ тэмдэглэһэн байна. Мүнөө жэлдэ республикануудта промышленна ба коммунальна шэнэ предприятинууд баригдаха, һуралсалай шэнэ газарнууд, больницанууд болон социально-культурна бусад эмхи зургаанууд нээгдэхэ байна.

СССР-эй финансын министерствын ба СССР-эй Госпланай хүдэлмэри тухай депутат Сафронов хэдэ хэдэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһэн байна. Гүрэнэй мүнгэн зөөри хэрэглэлгын хойноһоо хиналта дутамагаар хэлгэ финансын министерствын ба финансова органуудай хүдэлмэриин горьтой дутуу болоно гэжэ тэрэ заагаа.

Депутат Сафроновой нэмэлтэ элидхэл хэһэнэй һүүлээр, СССР-эй 1955 оной Гүрэнэй бюджет тухай ба 1953 оной бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэлые Национальностьнуудай Совет зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

Литвада советскэ засагай тогтоогдоһоор 15 жэл гүйсэһэнэй ойе Литовско республика мүнөө жэлдэ тэмдэглэхэнь. Энэ үе соо республикын түхэл шарай танигдашагүйгөөр хубилаа. Ороной бусад арадуудтай харилсан ажаллажа, литовско арад арадайнгаа ажахые, культурые амжалтатайгаар хүгжөөхэ бүхы арга боломжо олоо гэжэ депутат **М. А. Гедвилас** (Литовско ССР) хэлээ.

Бюджетнэ комиссиин заһабаринуудые оруулалсан 1955 оной Гүрэнэй бюджедые баталхые нүхэр Гедвилас үгынгөө түгэсхэлдэ дурадхаа.

Депутат **С. Г. Рагимов** (Азербайджанска ССР) үгэ хэлэхэдээ, арадай ажахые хүгжөөхэ 1954 оной гүрэнэй түсэб дүүргэлгын дүнгүүд социалистическэ экономикын шууд түргэнөөр ургажа байһые, советскэ арадай эб найрамдалые хүсэдэг, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые аршалан хамгаалхые ба бэхижүүлхые гэрэнэй эрмэлзэдэг байһые гэршэлжэ үгэнэ гэжэ онсо тэмдэглээ.

Депутат **Д. Расулов** (Таджикска ССР) республикынгаа ажахын гол һалбари болгошо хлопок тарилгын хүгжэлтэ тухай гол түлэб хэлээ.

Хүдөө ажахые, илангаяа малажалые хүтэлбэрилгэдэ ехэ дутуунууд бии. Республикамнай малажалые хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ түсэбые үнгэрэгшэ жэлдэ дүүргэжэ шадаагүй. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, тэжээлэй база байгуулгада анхарал багаар табигдадаг байгаа гэжэ тэрэ саашань хэлээ. Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар парти ба правительствын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада таджик арад бүхы юумэ хэхэ байна гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Расулов мэдүүлээ.

Нютагай промышленностиие хүтэлбэрилгэдэ республиканска органуудай ямар үүргэ дүүргэхэ байһан тухай хэлэхэ зуураа, үйлэдбэриин эмхидхэлгэ ба продукци худалдалгые түсэблэлгын дутуунууд тухай депутат **В. К. Круминьш** (Латвийска ССР) зааһан байна. Байра дээрээ амжалтатайгаар үйлэдбэрилэгдэжэ болохо элдэб олон эд бараан ондоо тээһээ республикада жэл бүри асарагдана гэбэ.

1955 оной Гүрэнэй бюджедые ба[illegible] талха шухала гэжэ үгынгөө түгэ[illegible] хэлдэ нүхэр Круминьш дурадхаа.

Хүдөө ажахые хүгжөөхын тула[illegible] бюджедээр хараалагдаһан ехэ мү[illegible] гэн зөөри КПСС-эй ЦК-гэй январ[illegible] ска Пленумэй табиһан тон ехэ з[illegible] рилгонуудта зохилдохо байна гэж[illegible] депутат **К. Г. Пысин** (Алтайска х[illegible] заар) хэлээ. Бүгэдэарадай эдэ з[illegible] рилгонуудые бэелүүлгэдэ Алтайск[illegible] хизаар ниилээд ехэ үүргэ дүүргэх[illegible] байна. Энэ хизаарта үнгэрэгшэ жэ[illegible] лдэ 420 миллион пүүд ороoһо таря[illegible] хуряагдаһан, 230 миллион пүүд т[illegible] ряан гүрэндэ тушаагдаһан байн[illegible] 500 миллион пүүд ороoһо таряа, [illegible] миллион пүүд тоһо ба сыр үйлэдб[illegible] рилхын түлөө 1955 ондо манай х[illegible] заар тэмсэхэ байна гэжэ тэрэ х[illegible] лээ.

Хизаарнууд болон областьнууда[illegible] бюджедүүдтэ жэлэй турша соо хэд[illegible] олон хубилалтануудые оруулдаг яб[illegible] далые зайсуулхые дурадханаб. Ж[illegible] шээлхэдэ, Алтайска хизаарай бюд[illegible] жедтэ үнгэрэгшэ жэлдэ 117 заһаба[illegible] ри оруулагдаһан байгаа. Энэ хада[illegible] бюджедые дүүргэлгын түлөө нюта[illegible] гай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгы[illegible] бага болгоно гэжэ үгынгөө түгэсх[illegible] дэ депутат хэлээ. Хэдэ хэдэн ми[illegible] нистерствонүүдэй захиргаанай апп[illegible] радые саашадань хорооохо тухай х[illegible] лэхэ зуураа, зарим үүргэнүүдые[illegible] нютагай органуудта дамжуулан үг[illegible] хэ шухала гэжэ тооложо байһан т[illegible] хайгаа нүхэр Пысин тэмдэглээ[illegible] байна.

Республикын арадай ажахые хү[illegible] жөөлгэдэ хамаатай асуудалнуу[illegible] тухай депутат **М. З. Азизов** (Тата[illegible] ска АССР) тогтожо хэлэһэн байн[illegible]

Депутадууд **М. З. Азизов** (Татар[illegible] ска АССР), **М. П. Георгадзе** (Гру[illegible] зинскэ ССР), **Ф. И. Пизнак** (Ук[illegible] раинска ССР), **Н. Д. Ундасыно**[illegible] (Казахска ССР) **И. Е. Авхимови**[illegible] (Белорусска ССР) үдэшын заседа[illegible] дээрэ мүн лэ үгэ хэлээ.

Национальностьнуудай Совед[illegible] удаадахи заседани февралиин 5-[illegible] үглөөнэй 10 часта болохо байна.

(ТАСС).

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 35-11, местной информации и писем— 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00372. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 726.